

KÕIGI MAADE TOOLISED, YHINEGEM!

N° 10-11 NOORED 1921 KOMMUNAARID

VENEMAA NOORTE KOMMUNISTLIKU YHINGU KESKKOMITEE ESTI
SEKTSIOONIDE KESKBYROO KUUKIRI

Peterburis, 1 juulil.

On tavaline nähtus, kui kommunistlik liikumine kusagil maal järjest võimsamalt hakkab avalduma, et paisata kodanlust lõpuliselt igavikumerre, siis võtab kodanlus ikka kõik talle käepärast olevad surveabinõud tarvitusele, et liikumist, mis kuulutab talle otsustavalt kadu, hävitada. Tekib metsik valge terror. Pannakse töötama kaagikohtud ning laiendetakse vangimaju. Iga kommunist või tõeline revolutsionäär, keda kodanlus kätte saab, tõmmatakse otsekohe kas võlla või paisatakse trellide taha — ajaks määratakse . . .

Säärased kodanluse endapääste abinõud on viimsel ajal pea kõigil kapitalistlikel mail otse igapäevsed nähtused. Nii Prantsus- kui Inglismaal, Tshehi-Slovakis ja Poolamaal — igalpool näeme aina valge terrori lajutamist. Ja seejuures ei anta põrmugi armu isegi noorile, kes tõstnud yles julgelt veripunase võitluslipu — surmakuulutava symbolina kodanlusele.

Meil on igalt maalt täpikäalsed teated, milliste abinõudega kodanlus revolutsioonilisi noori pyyab ja vangimaja asetab ning isegi — kaaki. Eriti aga on valge terror valges Eestis metsikult lajutama hakand. Eelmises numbris tõime juba teateid sellest, kuidas eesti põialkodanluse sandarmeeria lõhkus ja hävitas kõik töölisnoorsoo avalised organisatsioonid. Nyd toovad kodanlaste hääletorud vahetpidamata uusi teateid noorte kommunaaride vangistamisist. Kodanluse rõõmukõiskel pole enam piiri.

Ent see rõõm on yyrike. Kodanlus teadku, mida metsikumalt ta pyyab hävitada kommunistlikku liikumist, seda otsustavamaks muutuvad noorte võitlustäakide hoobid nuumikute ilmkorra mädanevasse kehha. Jõuab paratamata tund, mil heidetakse kapitalism kui haisev raibe edesitungiva proletariaadi võitlusteel, et lunastada vabamalt kommunistlikku ilmkorda kui töörahva ainsamat ja pyhamat ideaali.

Kõigil mail tungivad noorte võitlusryhmad, kapitalismi järjest võimsamalt hävitades, edesi — lõpulise vabanemise poole, hoolimata märatsevast valgest terrorist, mida hingevaakuv kodanlus surmeelseis krambes kultiveerib.

Praegu, kus kirjutame ja laome neid ridu, peab Noorte Kommunistlik Internatsionaal rahvusvahelise proletariaadi punases päälinnas, Moskvas, istanguid, kus läbiarutetakse kõik konkreetsed kysimused, mis puutuvad kapitalistliku ilmkorra lõpulisse pommitamisse. Mitusada noorte kommunaaride esitajat annavad aru ning peavad nõu, kui võrd on arenend kommunistlik liikumine yhel või teisel maal ja milliste abinõude ning võtetega tuleb alustada veel enam otsustavamalt võitlust kapitalismiga. Ja me võime aina kindlad olla, et mainit noorte esitajad tulevad yksmeelsele otsuselle kõigis põlevamais kysimuis ning leiavad täiesti õige ja kindla tee lõpuliselle võidule sammumiseks . . .

Kadu kodanlusele! Elagu noorte kommunaaride julged võitlusryhmad!

NOORTE KONVERENTSEST

Eesti noorte organiseerimistöö on oleme jõudnud huvitavva aegjärku. On käimas ylevenemaalises masstaabis ylekreisilised ja -kubermangulised konverentsid ehk vast nende ettevalmistustööd. Et sarnased konverentsid, nagu yldse kõik konverentsid, noorte organiseerimistöös ja nende arenemises ylitähtsat osa etendavad, see peaks kõigil, isegi vähemarenend seltsimehil ja seltsilisel, päevselge olema. Nende tähtsuse juures oleks siinkohal pikemalt peatuda asjata.

Käesolevas artiklis tahan käsitleda vaid nende praktilist läbiviimist ja yhtlasi allakriipsutada ka nende läbiviimise edu tähtsusele.

Et konverentsel kindlaks määratakse organiseerimistöö põhjooned ning ära märgitakse lähema aja tähtsamad ylesanded, siis ka loomuline, et neist oleneb kogu edespidine yhingute töö ja tegevuse edu. Osatakse konverentsel kyllalt selged ja autoriteetlikud otsused läbi viia, siis võib ka kindel olla, et nende elluviimine on enam-vähem kindlustet. On aga konverentsi otsused abitud ehk kaheotsalised, siis pole ka edespidisel tööl kuigi häid tulemusi.

Järjelikult peavad konverentsid olema asjalikud ja kindlasihhilised.

Konverentsel tarvis läbi harutada kõik noorte organiseerimistõhe puutuvad kysimused, tarvis tutvustada noori yldiste poliitiliste sündmustega, meie vabariigi seisukorraga ning nõukoguvalitsuse poliitikaga. Eriti aga tuleb selgitada noorte ylesandeid vabariigi majanduslikul ylesehitusel, mis meie praegusel momendil löökylesandeks.

Et meie organiseerimistöö alles arenematu, siis olgu konverentsidel teravnurgana ylessäet organiseerimise kysimus. Organiseerimise päevakorra punkti all tuleb käsitleda kysimust, kuidas korraldada meie yhinguis tööd yldse ja kuidas eriti organiseerimata noorte keskel; kuidas suurendada meie ridu, tõmmates neisse võimaliselt rohkem proletarset noortsugu. Siin tuleb tingimata silmaspidada kohapäälseid tingimusi: massi majanduslikku jõukust, vaimlikku tasapinda ja poliitilist arenemist. Eriti aga tuleb rehkendada nii noorte kui vanade meeleoluga: on see revolutsiooniline ehk reaktsiooniline, ons mass edumeelne või konservatiivne (vanameelne), aktiivne ehk passiivne. Jõudes yhele ehk teisele järeldusele, tuleb, sellega igatahes rehkendades, teha

konkreetne otsus, mis peab olema mõõduandvaks kogu edespidises organiseerimistöös.

Samuti tuleb rehkendada kohaliste oludega, kõneldes noorte sotsialistlikust ja kehalisest kasvatuses, yldsõjaõppusest, noorte osavõtust vabariigi majanduslikust ehitustööst jne. Ei saa teostada yht ehk teist mainit ylesannet, kui puuduvad kohtil vastavad tingimused.

Oleks mõtteta, näiteks, kõnelda tehnilise ehk muu kõrgema hariduse andmisest noorile, kel puudub algteadus, samuti oleks asjata rääkida majanduslikust ja yldse põhjalisemast organiseerimis- ehk haridustööst asundusis, kus asunikud mingisuguseil põhjusil- säärast tööd otse eitavad ehk kus enamuses n. n. optandid. Sääll oleks jõudude raiskamine yldse kasutu. Sarnaseil juhtumusil tuleb otsustada kategooriliselt: kas yldse töötada ehk ei? ja milleseis raames?

Kõik sääraseid kysimused tulevad konverentsel põhjaliselt läbiarutada ja selle järeldusena yhe ehk teise võimaluse kohta kindel otsus teha.

Kõneledes meie tähtsamaist ylesannetest, tehtagu seda selgelt, arusaadavalt, unistamata kunstlikest ja võimatuist asjust. Ainult siis, kui kõigil oma ylesanne arusaadav ja jõualune, võib nende teostamises kindel olla.

Lõpuks ei sa tähelpanu pöörmata jätta tähtsalle asjale, mis konverentside edurikkusele suuresti kaasa mõjub. See on konverentside eelne ettevalmistustöö. Kuivõrra ettevalmistetuna noored konverentsile tulevad, seevõrra võib loota neilt ka vastuvõtlikkust. Seepärast on tarvis enne konverentsi kokkukutsumist kohtil arutada konverentsi tähtsust, selgitada sääll arutusele tulevaid kysimusi jne., et delegaatidel oleks juba teatud seisukoht yhe ehk teise kysimuse kohta, ehk vähemalt natukene aimugi neist. Seks kasutetagu kõiki võimalusi ja abinõusid, mis olemas nii noorte kui parteiisil organisatsioonil.

On kyllalt hoolsasti ettevalmistustööd teht siis võib kindel olla ka konverentsi kordaminkusse.

Konverentsid on meil eesti nooril kyll hoopis uued asjad, ent najades vene seltsimeeste praktikalle, võime yle saada nii mõnegist kysimusest, mis kogemusteta näivad rasketena. Vaja ainult tarvilit tähelpanu pöörda nende ettevalmistusile ja läbiviimisile, ning nad saavutavad otstarbe.

Viktor Noor

MILLINE ISELOOM PEAB OLEMA AMETKOOLIL

Meie tööstus kannatab õppind tööliste teravat puudust. Seepärast hakati professionaalse hariduse kysimuste pääle pöörma pingulist tähelepanu.

Ometi sõna „professionaalne haridus“ on väga veniv. Professionaalne kool võib olla käsitöelik, võib olla tehniline, professionaalseid teadmisi võib omandada koolis ja tehases, õpelistes ehk tööstuslikus töökojas.

et rahvamajanduse uuesti jalulesäädmise lähemad ylesanded on seesugused:

a) Esikätt transpordi seisukorra parandamine, tungivalt tarvilise vilja-, kytte- ning tooresainete tagavarade juurevedu ja korraldus.

b) Masinaehitus vilja, kytte ja tooresainete muretsemiseks ning transpordi jaoks.

c) Masinaehituse kõvendet arendamine hulgaliselt tarvitetavate ainete valmistuseks.

Eesti Tööraha Ylikool. Litograafia töökoja.

Ent milliseid ametkoole on tarvis ehjtada praegu meil Venemaal?

Kui vaatleme tööstust majanduslikult kõigeenam arenend mail, siis näeme, et sääal masinlik valmistus tõrjub käsitöö lõpuliselt välja. Käsitöö hoidub üksnes valmistuse neis harudes, kus ta kokku puutub kunstiga ja kus etendavad veel suurt osa tööliste individuaalsed omadused... See kunstkäsitöö teenib hariliselt kodanlust, valmistades toredusasju.

Kuis on sellega lugu meie juures Venemaal? Kui vaatame yhtlast majanduslikku plaani, mis väljatöötet V. K. P. IX kongressi poolt, siis näeme,

d) Hulgaliselt tarvitetavate ainete suurendet valmistamine.

Nõnda siis rõhutas partei IX kongress põlluasjanduse, muretseva tööstuse, transpordi ja masinaehituse esijärgulist tähtsust.

Nõukogude VIII kongress säädis võimsalt esile elektrofiteerimise plaani, mis viib valmistuse mehaniseerimisele kogu maal...

Yhtlase majandusliku plaani kohaselt saavad iseäralise tähtsuse põlluasjanduslikud, raudteelised ja professionaal-tehnilised koolid, mis valmistavad masinaehituse alal tarvilisi töölisi, samuti elektrotehnilised koolid.

Praegu ei või kõnetki olla kunstkäsitöö koolide kultiveerimisest, meil pole nyyd lusti toreduseks.

Ent põllumajanduse, transpordi ja masinaehituse vallas on üksikud tööd, millised meil veel tähtsal määral kannavad käsitöö iseloomu. Ja siin pole midagi parata kuni töö mehaniseerimine

iseäralis osakonnis, seejuures lähemas tulevikus õpikavva võttes nende protsesside võimalist mehaniseerimist.

Mis puutub hulgaliselt tarvitetavate asjade valmistamise, millisel praegu sagedasti käsitöölik iseloom, siis pole mõtet selles vallas (käsitsi saabaste, riiete jne. valmistus) kultiveerida iseäralisi

Eesti Töerahva Ylikool. Puutöökoda.

neil tööaladel ei ole veel oma tegu teind. Käsitööd tuleb õppida, ta peab andma rida õppind töötajaid — ilma selleta ei nihku meie töö mehaniseerimise teel paigaltki.

Kuid valjult peab äramääratama, mäherdused käsitööd on meil paratamatult tarvilised esikätt, milledeta meie ei või läbisaada praegu ja millistel on olemasoluks veel teatud edulootus, näiteks treiala, puusepa, lukksepa jne. tööd.

Aga neid käsitöid on parem läbivõtta mitte isoleerit käsitöökoolides, vaid tehniliste koolide

käsitöökoole, sest mõne aasta pärast tõrjub töö mehaniseerimine ka sel alal igasuguse käsitsivalmistuse kõrvale.

Õeldut yldiselt ja tervelt kokkuvõttes tuleme otsuselle, et antud silmapilgul peab avatama esikätt põluasjanduslikud ja professionaal-tehnilised koolid, käsitööstuslike osakonniga.

Käsitöökoolid aga, kus kultiveeritakse hulgaliselt valmistetavate asjade käsitööstuslikku valmistamist, peavad saama põhjaliselt uuendet.

(„IOH. KOMM.“ № 3—4, 1921.)

N. Krupskaja

SOOME NOORSUGU JA KOMMUNISTLIK LIKUMINE

Soome kommunistide häälekandja „Wapaus“ kirjutab kommunistlikust liikumisest soome noorsoo hulgas:

1918 aasta klassisõjas antud Wõl tabas organiseerit soome noori sama walusalt kui täiskaswanuidki töölisti. Wõl noorsoo organisatsioonid häwiteti. Endised eeswõitlejad ja noorsoo juhid kas langesid wõitluses, ehk elasid maapagulasena wõi wangilaagrites. Minult mõningad pääsesid 1918 aasta suurest „puhas-tustööst“.

1918 aasta lõpupoole oli soome tööliste waimlikult kõige pimedamaks aegjarguks. Kui mingi raste loorma alla mahajurutuna tungisid Soome töölisted edesi, filmis alati wangilaagrites asuwate feltimeeste ja omaste warjukujud, ning eel seisid kannatused, millest ei jäänd puutumata ükski proletaarlane.

Esimesena ärtas Soomeski noorsugu. Veel sama aasta sügisel, kui walge terror kõige hirmsamini maal möllas, tekkis noorte seas mõte: korraldada omi ridu ning organiseeruda klassiteadwuse arenduseks noorproletaarlaste hulgas. Wähepääl olid ka mitmed noorsooliikumise aktiivsemalt tegelastid wangimajust wabanend ja seepärast wõis liikumine suuremat hoogu wõtta. Maal korraldasid noored paljusid kohtis salaja omi koosolekuid, kus harutati läbikäimise wõimalusi ning poliitiliste teadmiste ornandamise küsimusi. Kuid alles uue aasta algul wõis tegewust laiemal alusel alata. Uuest aastast pääle wõttis Helsingi organisatsioon oma pääle kogu maa noorte ühingute juhtimise ja korraldamise.

Juba algusest pääle olid soome noorte organisatsioonid palju pahempoolsemad kui sotsiaaldemokraadid. Noorte seisukoht alles lõppend kodusõja suhtes oli, kuigi enam instinktiivselt, üsna lähedane kommunistide waatepunktile. Olgugi, et soome tööliste antimilitaristlik noorsugu oli enne kodusõda kõige ägedam sõjariistus wõitluse wastane, kuid olukorra sunnil pidid kodusõja ajal ka noored sõjariistus wõitlusest kodanluse wastu osa wõtma ning peab tunnustama, et noored oma ülesande kodusõjas hästi täitsid. Sõja õnnetuma lõpu järele ei tunnustand noorsugu kodusõda mitte eeskutuseks, olgugi, et rewisjonistid tegid wõit, mis wõimalik, et ka noori sundida kodusõda eeskammuks pidama. Noorsugu oltis üles kaotuse tõsised põhjused kodusõjas; nad said aru, et mitte „wale“ wõitlus ei olnud õnnetuse põhjuseks, waid et kaotus olenes sellest, kuidas seda wõitlust läbi wiidi, olenes wõitluse taktikast. Kuid nagu tähendat, oli see tõdearundmine enam instinktiivne kui teaduslik.

Warsti pääle kodusõja lõpetamist ilmusid noorte hulgas ka lahkelid. Suurem osa tööliste noorist oli täiesti pahempoolne. Paljusid kohtis algasid just noorte ühingud wõitlust opportunistlikkude ametühisuste ja töölistefeltide wastu. Wäheford opportunistide ja noorsoo ühingute wahel muutus ihearanis terawaks

selle järele, kui opportunistel korda läks suuremat osa ametühisusi oma mõju alla saada ning selle järele tahtsid nad siis ka noorsoo ühingutele oma arwamisi ettekirjutada. Selle wastu asusid loomulikult noored kõige ägedamini üles. Selle järele, kui opportunistid ilmusid noorte selka oma õpetusega, et noorte ühingutel ei pruukwat mitte poliitilaga tegemist teha, muutus wäheford wäljakannatamatuks: opportunistid said noorte käest kuulda nii mõndagi libedat tõtt.

Kui hiljem Soomes kommunistliku kirjandust hakkas ilmuma, olid just noored need, kes seda kõige suurema waimustusega wastu wõtsid ning teadusliku kommunismiga tutvunesid. Wõib kindlasti welda, et just noorte ühinguis esinesed olid täiesti teadlikud kommunistid. Kuid samal ajal peab tunnustama, et oli ka veel palju neid, kes hõljuwad siia ja sinna, mida tunnustawad kõige paremini maakonnis wastuwõet resolutsioonid. Need resolutsioonid olid muidugi üsna tagasihoidlikud, sest noorte organisatsioonel tuli õige tugevasti rehendada olukorraga. Teiselt poolt on ka teadlikel kommunistel kindel arusaamine oma ülesannetest, nad teawad, et ainult ajrjookul saab praegu veel wankuwalt kommunisti poolehoidjast tõsised kommunistid ning seepärast ei astund nad ka mitte wäga järskult „leptus-poliitika“ wastu üles.

1919 aasta septembril ärapeet konverentsil wõlbi sotsiaal-demokraatele nende „hoolekann“ ametlikult üles ja wastuwõet resolutsioones tunnusteti, et ei wõi juttugi olla noorproletaarlaste ühingute muutmiseft mingisuguseks sotsiaal-demokraatide kaswatus-taimelawaks. Wastuwõet resolutsioones nõuti kindlasti, et noorproletaarlasted peawad arenema täiesti teadlikeks poliitiliseks wõitlejaks ning seepärast on noorte ühingute ülesandeks just poliitilise arenemise täiendus.

Noorte ühingu eestseisus oli täiesti pahempoolne. Olgugi, et ei wõidud ühingu wael muuta puhtkommunistlikuks, andis konverents siiski tunnustuse sellest, et Soome noorproletaarlaste sümpaatia on täieliselt kommunistide pool. Seda tõendab ka wastuwõet otsus, mille järele noorte häälekandjaks waliti „Sofialistinen Aikakauslehti“, mis algusest pääle püüdnud selgitada laiaide kihtide seisukohta klassisõja suhtes.

Enne konverentsi oli Tampere's ilmuw noorte häälekandja „Työläisnuoris“ („Tööliste Noorsugu“) muutund sotsiaalpaendlaste asjaajajaks ja seepärast arwusteti lehte konverentsil õige terawasti ning otsusteti seda Tampere'elt Helsingi tuua, kus oleks wõimalik kõige hõlpsamini eemaldada lõhet, mis tahtis tekkida ühingu ja ta häälekandja wahel. Ühenduses sellega algasid nimetat lehe toimetus ning selle osanikud endid ettemalmistama 1920 aastal peetawa lehe osanikkude koosolekuts, kus pidi otsustetama lehe ülewilmise küsimus. Webruarikuul ärapeet lehe osanikkude koosolekul, kus olid pääasjalikult üsfilid osanikud, otsusteti

lehte mitte üle viia lasta. Peaaegu kõik noorte osakonnad ja nende ehitajad olid Helsingis lehe asjus oma otstuse annud ning seepärast ei tulnud kellegil ettegi, et lehe toimetuse ning osanikud võivad ühingu kõrgema organisatsioonile vastu hakata.

Paljud arvavad, et lehe küsimus oli ainult Helsingi ja Tampere noorte omavaheline asi, kuid tõepoolest seisis kogu aeg küsimus ja võitlus parema ja pahempoolsete vahel; seda tunnistab ka hiljem „Työläisnuoriso“ boikott Tampere proletaarsete noorsoo poolt. Tampere lehetüli taga seisid vanameelsed sotsiaaldemokraadid.

Lehe osanikele koostele järele algas „Työläisnuoriso“ avalikku võitlust noorte ühinguga, olgugi et leht seejuures ametlikult oli ühingu hääleleandjaks. Seisuford muutus väljakannatamatuks. Mõned osakonnad võtsid küll veel lehte vastu, kuid suurem osa neist ei laotanud oma hääleleandjat enam laiali. Mõttemoodi ei jäänud ühingul muud üle, kui võtta „Työläisnuorisolt“ oma hääleleandja õigused ning anda välja uut hääleleandjat, mis paremini täidaks oma pääle võetud kohustusi. 1920 aasta juunikul hakkas ilmuma uus leht „Nuori Työläinen“ („Noor Tööline“), mis algusest pääle on aujasti täitnud oma ülesannet ning mille toimetuse seisab ajakõrgusel. „Nuori Työläinen“ on palju ärateind kommunistliku mõtteviisi kasvatuseks soome noorte hulgas.

1920 aasta mailul oli Kommunistliku Internatsionaaliga ühinemise küsimus hääletusel. Olgugi, et suur enamus oli liitumise poolt, ei arwand eestseisus siiski veel mitte aja tulnud olevat, et avalikult liituda noorte Kommunistliku Internatsionaaliga. Asi seisis selles, et noorte massil ei olnud veel küllalt selget arusaamist Kommunistlikult Internatsionaalist ja ta ülesannetest, sest endine hääleleandja „Työläisnuoriso“ ei olnud ses suhtes pea miskit ära teind, kuna aga uus hääleleandja „Nuori Työläinen“ alles liig lühikest

aega ilmus. Pääle selle oleks 1920 aasta suvel niisugune ametlik liitumine veel ära hirmutand ühinguist hull noori, kes hiljem muutusid täielisteks kommunisteks, kuid ühinguist lahudes oleksid nad ehk läind sotsiaaldemokraatide poole.

1920 aasta wiimne pool kulus täieliselt võitluses parema ja pahempoolsete vahel. Sügisel ärapeet osakondade konverentsil tuli nähtavalle, et pahempoolsed kogu maal said hiilgava võidu. Maafonnis olevad osakonnad nõudsid eeloleval kevadisel konverentsil täielist liitumist Noorte Kommunistliku Internatsionaaliga. Sel põhjusel kutsuti 28. veebruaril üle maa ühingute ehitajate konverentsi kofku, kus 15 häälega poolt, 3 vastu otstusteti ametlikult ühineda Noorte Kommunistliku Internatsionaaliga. Nimi jäi seejuures endiseks, sest nime võid muuta ainult üldine konverents, mis kutsutakse kofku eelseisval aastal.

1921 aasta algusest pääle hakkasid sotsiaaldemokraadid oma „noorte ühingut“ korraldama. Mitmes linnas on neil korda läind asutada oma seltsi, kuhu kuuluvad pääasjaliselt poolproletaarlasted, kõitfugused äriteenijad, ametnikud jne. Need uued ühingud on täiesti „sotsiaaldemokraatlikud“, mida tõendab seegi asjaolu, et sotsiaaldemokraatide lehed avaldavad nende ühingute üleskutsesid ja otstusi. Nuid proletaarne noorsugu ostab küllalt hästi wahet teha oma ühingu ja sotsiaalpaendlaste ühingu vahel.

Soome proletaarne noorte ühing, waatamata oma nime pääle, on täiesti kommunistlik ühing, mis tõendab, et soome noored proletaarlasted on endiselt soome proletariaadi enamarenend osa. Et soome noored on teravasti silmaspidand aegloolikst arenemist, tõendab ka see asjaolu, et samad noored kellel 1918 aastal ei olnud veel aimugi kommunistmist, on nüüd saand teadlikeks kommunistteks ning on liitunud kui täiesti iseseisew ja ajakõrgusel seisew organisatsioon Kommunistliku Internatsionaaliga.

E. T. YLIKOOI NOORED KROONLINNA PÄIVIL

Kysimus oli päevkorral: kas nõukogu valitsusel ja kommunistlikul parteil olla ehk mitte olla? See pidi noil päivil otsustetama. Siin ei saand passiivseks jääda ei pooldaja ei ka eitaja kummalgil poolel. Tuli öelda, kas: „olla“ ehk „mitte olla“, tuli öelda, kas: kommunistism ehk tsarismkapitalism. Vaat sarnasel asjaolul tuli ka Peterburi E. T. Ylikooli noorile Kroonlinna päevade eelõhtul ylessäada kysimus ja otsustada. Sarnane kysimus enesest on mitmeil korral ees olnud ja ta on lahendet, kuid asjaolud, mis väljakutsusid need päevad, olid hoopis teistsugused endiseist. Siin tuli analüütilist mõtlemist tarvitada. Tuli analüüsida, kas töölikklassi huvid on „volõnkalaste“ omad ja — ymberpöördukt. Väiteid oli massis kuuldaval mõlemlt poolt. Isegi vanemad „kommunistid“ sõelused kysimust: kas õigus, mis teha

jne. Labasena paistis ta ehk väliselt, kuid siin oli sygav psühiline moment, kus psühikol palju tööd tuli teha. Otsustada: kas see on tööline, kes vabrikust välja tuleb, või on ta juhulik subjekt, kes aegloo keerdil sinna viidud ja „vyrtsi-poodi“ ehk „kantnikukohta“ taga otseb; kas see ei ole otsekohene „kindral“ ei ole otsekohene „burshui“.

Sarnasena keardsõlmene seisis kysimus ees ja sai otsustet välgukiirusel: on järjekordne katse seesmiselt nõukoguvõimu kukutada ja tsarismi troonile upitada. See välgukiire otsus muutis Eesti Tõõrahva Ylikooli sõjalaagriks, ja noored õppurid muutusid kommuuni barrikaadlasiks.

Koolikord sai varna riputet ja asemelle astus vali revolutsiooniline sõjakord. Öpiryhmid muutusid sõja ryhmideks, terve kool sõjayksuseks, sõja-

üksus vsvoodeks jne. Sõjalaagris algas ka sõja elu. Pyssid kätte, kes pyssi kanda suudavad! Seesmine kord tuletas meele valjut kindluskorda. Ta oli kui kindluskohd, kus lahingut vastu tuleb võtta ehk staabi koht, kus lahingu niidid välja lähevad frontele, et vaenlast puruks-lyya, hävitada. Karaul, ylevaatused, deshuur, luba — kõik, nagu seda revolutsioonisõjas tarviline. Viibides ses õhkkonnas tundus, et neis nooris otsustub võit.

varises auto — noored sõitnud Kroonlinna alla. Veel tarvis? Ja veel läks. Kui palju, keda? Kysimust ei tõstet. Noored muutusid kollektiivseks üksuseks ja see kollektiivsus eraldas oma hulgast üksikuid kollektiivliikmeid.

See ei võind teisiti ollagi, kui üksus kollektiiv. Siin ylikooli rektor Isak, siin professor Vallner, siin teenija, siin õpilane. Kõigil pyssid. Kõik yhiselt korraldates ja kaitstes. Meesread pyssidega

Eesti Tööraha Ylikool. Naisylõpilased Kroonlinna päivil.

Ainult mõni üksik ehk leidus, kes sest sõjalisest meeleolust valdamata, kuid see ei puutund silma. Igayks teadis: kommunismi langemine tähendab kooli langemist, tähendab teaduse omandamise langemist ja uut vaimuorjust. Kaasakistud olid võitlusmõttist ka need, kes ennem ehk passiivsetena sest mõttest polnud vallat.

Sõjariistus ryhmikud ja vsvoedud käisid väljas karauulis, kaitstes oma revolutsiooni päälinna eelposti — Vassiilisaart, kuhu ähvardusena tundus „mässav“ Kroonlinn.

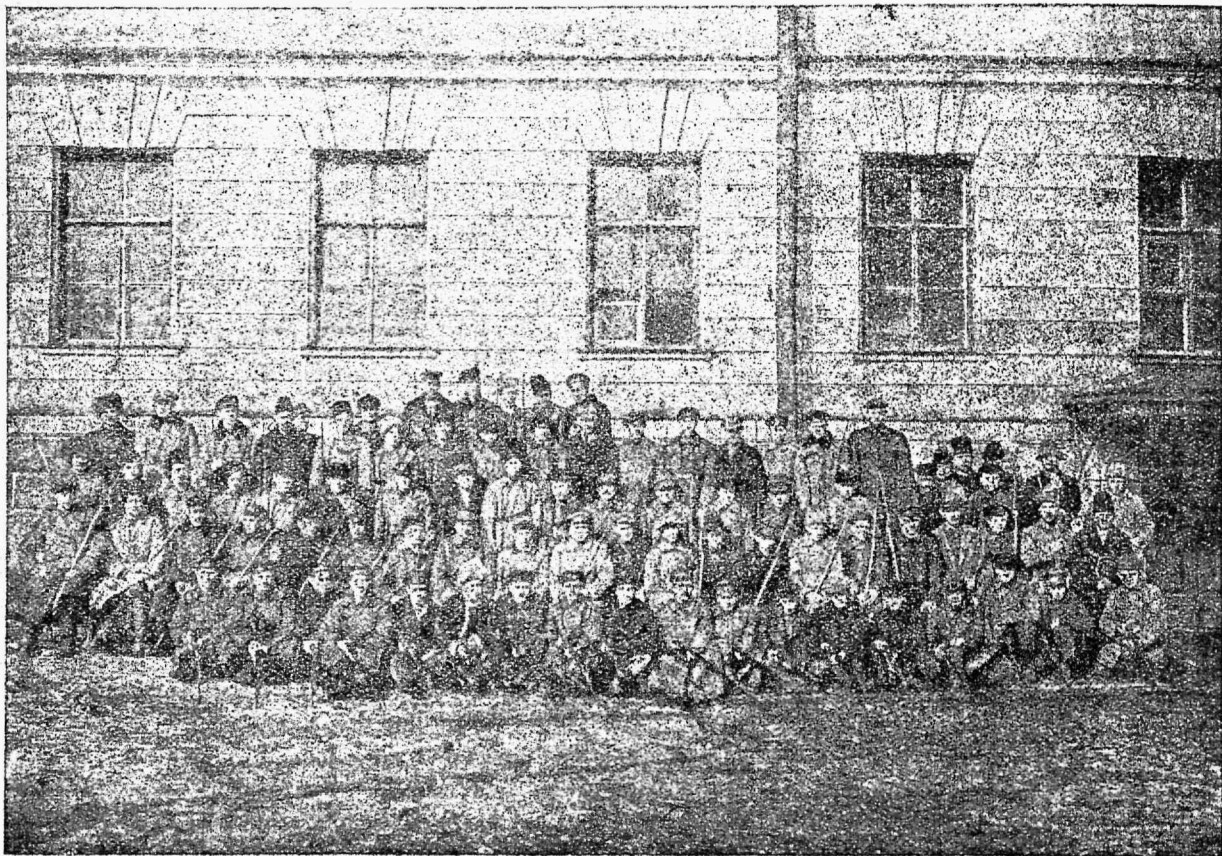
Kroonlinna võtmiseks mehi tarvis! Palju? Raikom, Raitroika teatab. Valmis vabatahtlikult lahingusse minema. Palju saarelt? Kymme. Kymme valmis ja momentaalselt läind. Oõsel, keskõöl

väljas, naisread luuramises ja seesmist korda hoides. Nii läksid Kroonlinna päevad . . .

Sm. Tamm surmasaand. Kõik matusil. Muusika, laul — leinamarss, võitluskõned. Ent tegevus jätkub, käib edesil

Piinlikult vali kord nooril; tunne kaitseda revolutsiooni pyhadust, kaitseda „kommuuni“ mõtet ja mõistet.

Kroonlinna mässupäevad muutsid Ylikooli revolutsiooni sõjariistus kaitsekohaks, võtsid sm. Tamme, haavasid sm. Sipsakas'i, kuid andsid yhise raudse tunde, kollektiivse pyyde, mis käis puhastustuulena läbi noorte ridade, ja revolutsiooni võitlusread võisid muutuda pyssidelt revolutsiooni võitlusriduks teaduse alal.

Eesti Tõerahva Ylikool. Yliõpilased, lektorid ja töölised rea-rooduna Kroonlinna päivil.

KEELELISEST KÜSIMUSEST *)

(Vastuseks „Noortes Kommunaarides“ nr. 5—6 vaidlusainena avaldatud artiklile)

Oleks väga rõõmustav, kui meie eesti noored omas ajakirjas senise labase keele asemele uue — parandatud, täiendatud ja parema kõlavusega keelewormid ilma suuremate takistusteta võidkivad tarvitusele võtta. Ent, kahjuks, peab tunnistama, et tegelises elus nii mitme juhtumise päale satume, mis järele mõtlema paneb, kas ei võid sarnane samm vahest kasu asemel ka kahjulik olla.

„Hamaalsuse tunne“ ja „kirikuteelest kinnipidamine“ ei võid praegusel ajal enam uute keelewormide tarvitusele võtmise juures takistuseks olla. Seda suuremaks takistuseks on see, et uus keel wanast liig palju lahku läheb ja sellele, kes ainult wana keele wormidega tegemist on teinud, väga tihti arusaamatuks muutub keelelise küsimusest. Kui niisid neile, kellel uuest keelewormidest aimugi ei ole, arusaamatus keeles ajakirja pakkuda, siis võib kindlasti ette helda, et nad kuigi suurt huwitust selle lugemisest ei võid tunda ja pakutava waimuwara peale ainult käega lööwad.

Peab tunnistama, et meil on küll eesti töökooli

õppurid ja teisi kirjanduse sõpraid, kes uue keelega tuttawad on ja sellele selle tarvitamine raskust ei tee. Kahjuks on neid ainult üksikuid, kuna teisi, kellel uuest keelewormidest aimugi ei ole, liig palju on. Need teised oleme meie — asunduste noored. Meie oleme teistest kõigis asjus maha jäänud, iseäranis ajakirjanduse tarvitamises. Sellepärast ei ole mitte hea, kui meile selle asemel, et waimuwara tarvitamise vastu huwitust äratada, tema tarvitamine veel rohkem kättesaamatus tehtakse selle läbi, et meile arusaamatuid keeleworme tarvitatakse. Pealegi ei võid meie kirjanduse põlbu praegusel ajal rikkaks pidada.

Oleks soovitam, et küünalt mitte waka alla ei pandaks, waid ka mõned kiired meie tarwis lastaks paista. Kui uues keeles ajakirja kirjutatakse, siis ärge unustatagu ka mõnda pala endises labases keeles meie tarwis juurde lisamast, et meile selle ajani, kui uued keelewormid üleüldiselt tarvitusele saawad võetud, ajakirjanduse tarvitamine kättesaadavam oleks.

Magnus Sindwest.

*) Avaldame järjekorras vaidlusainena, jättes autori kirjaviisi muutmata. Toimetus.

Järeldamatus. Et asjale natute selgitust anda, arvame tarviliseks artiklile siinkohal juureliigada kirja, millega autor ülalavalbet artikli puhul toimetuse poole pöörab. See on järgmine:

„Austatud Noorte Kommunaaride toimetus!

Wabandage, et uute keelewormide kohta jarnase arvamisega esinesin, ent ma tegin seda sellepärast, et asunduste noored kirjanduse vastu wähe huwi tunnawad. (Meie sõrendus, toim.). Et poliitilise siuga raamatud lugemise tubades wäga tihti lahti lõikamata seisawad, siis wõib karta, et ka seda kirjandust, kus pääle poliitika küll ka ilukirjandusline osa on (kuib ainult wähearusaadawas kirjawiisis kirjutatud) wähest sefsama saatus wõib oodata.

M. L.“

Ragu kirjast näha, seiswat raamatud lahtilõikamata lugemistubades seepärast, et nende wastu huwitust ei tuntawat, waatamata, et nad kirjutet wana kirjawiisi järele. Kuidas saab siin oletada, weel wähem karta, et nüüd uue kirjawiisi järele kirjutet raamatud huwituse just oma uue kirja wiisi pärast kaotawad. Kirjanduse sõber ei pea millalgi raamatut lahtilõikamata. Ja kui ta huwitet on raamatust, siis on ta ka huwitet sellest, et raamat oleks kirjutet ajale wastawas keelewormis.

Olgu siinkohal nii autorille kui lugejaille tähendet, et jarnasesse kohta, kus raamatud lahtilõikamatalt seisawad, kirjanduse saamine praegusel ajal, mil hulgad otse janunewad selle järele, üldse kuritegu on.

Toimetus.

Ü ASEMF L Y

Kahtlemata näib nii mõnelegi wõhikulle keelelises suhtes y tarvituselevõtt ü asemelle ypris veidrana nähtusena, ent asja see ei muuda: on otsustet kindlasti ü kui otstarbekohatut heita kolikambri ajaks igaveseks ja asemelle võtta y, mis on täiesti otstarbekohasem ning wastab yhtlasi ka esteetilisele nõudele, mida tuleb keele ilustamise ja lihtsustamise juures kaaluva argumentina tähele panna ja arve võtta.

Millised asjaolud õigustavad y tarvituselevõttu ü asemelle? Kas võime selle otstarbuse igal tingimusel kindlasti selgeks teha?

Neile kysimusile võib olla ainult üks vastus: y tarvituselevõttu õigustavad ja nõuavad kõik asjaolud seni tarvitusel oleva sohitähe ü asemelle.

Kõige päält tuleb konstateeri, et y on palju enam internatsionaalsem häälik, kui ü. Muiski keelis, pääle saksa ja ungari, ei ole ü-d. Ta on kõgu maailmas täielises vähemuses. Y aga on rahvusvaheline. Nii on rahvusvaheline Foneetika Yhing (Association de Phonétique Internationaale) transskriptsioonisüsteemis ü hääliku märkimiseks y tarvitusele võtnud ja seda tarvitavad niisugused ilmakuulsad ja autoriteetlikud foneetikateadlased kui näit. Jespersen.

Ei teeks vast viga, kui laseksime eesti keeleteadlasel Aavikul, kes y tarvituselevõttu ü asemelle igakylgselt põhjendab kui kompetent keelelises suhtes, pisut seletada. Ta kirjutab:

„Y on praktiliselt otstarbekohasem kui ü, mis lahuselevate diaksiitiliste märkide (täppide) abil u-st moodustet, ja seda nimelt järgmisis suhteis: a) y on mõnusam ja kergem kirjutada kui ü, sest

y saab kirjutada yhtlase liigutuse ja joonega, ilma kätt tõstmata, kuna ü täppide tegemiseks tuleb eri liigutus teha. Seega y-ga päästetakse energiat ja aega. b) y-ga võidab selgus, seega et hoitakse ärasegamise eest. Sest kirjutades võivad ü täpid tegemata unuda (mõned on seks väga kalduvad), ja siis tuleb u välja, mis võib tekitada segadusi ja valearusaamisi. Teiseks on ü-ga see hädaoht, et teda võiakse pidada kaheks i-ks (ii) või ymberpöördult, kaht i-d (ii) ü-ks. Seda olen eriti ladujate juures tähele pannud, kes juhtuvad ü i-ks või ii ü-ks laduma, eriti vähem tuntud sõnus ja pärisnimeses, viga, mida igakord korrektordiki ei taipu parandada. Y-ga aga kaob see hädaoht.

Y on ilusam.“

Pääle selle õigustab ü asemelle y tarvituselevõttu veel see asjaolu, et y on greeka keele täht, kus ta tähendas just ü häälikut. Greeklasilt võtsid selle tähe roomlased, aga tarvitasid seda ainult greeka laensõnus, sest et nende keeles (ladina keeles) seda häälikut polnud. Roomlaste järele tarvitavad y-d praegugi mitmed rahvad, kel ladina tähestik, neis greeka laensõnus, kus algkeeles y.

Nii need kui paljud teised argumentid õigustavad ü asemelle y tarvituselevõttu. Kahjuks pole ruumpuudusel võimalik kõiki argumente yles lugeda, kuid arvan, et jätkub neistki.

Kuigi y vast mõnele alguses võõrana näib ja ta praktiline tarvitamine raskust tekitab, jääb see ikkagi vaid traditsiooniliseks nähtuseks, mis ei tohi olla mingil tingimusel keelelises uuenduskysimises mõduandvaks teguriks.

Arno Kevade

ALGAJALE PROLETAARSEILE KIRJANIKELE JA POEDELE

I

Elame aegjärgul, millist pole olnud enne meid, ega tule pärast meid. Vana kapitalistlik ilm variseb proletariaadi võimsate kirveshoopide all ning selle asemelle tõuseb uus hoone, uus ilm. Selle uue ilma ehitajad on aastasadu piinas ja viletsuses vaevelnud ning vast vabanema hakkand proletariaat. Proletariaat hävitab, tema ehitab ka yles!

Ta purustab vanad väärtused, loob uued väärtused. Praegu on murrangaeg, mil valmistetakse teed uuele loomistööle.

Loomulik, et see murrangaeg toob esile vapustavaid syndmusi, et ta puudutab iga tõsise proletariaalse hinge, tõmbab endaga kaasa kõik, kes ei taha jääda alla ekspressi kirrusel veerevalle aegvankrille.

Kahtlemata leiavad need suured sündmused kajastust, vastupeegeldust kunstis ja kõigepäält kirjanduses, kui elulisemas kunstiharus.

Selgeima pildi käesolevast ephohast ja kõigist läbielamusist annab kirjandus vaid tol juhtumusel, kui temas tegevad selle murrangu tekitajad, kui proletariaat ise oma tegelist kui ka vaimlikku elu kirjatõis peegeldab.

Oli aeg, mil töölisil polnud võimalik oma elu, oma tundeid kirjatõis avaldada. Kirjandus oli valitseva klassi teenistuses ja tsensor oli värvipintliga valvel, et sinna midagi, mis omane proletariaadile, ei pääs, sest see käis risti vastu tema isandate huvele. Praegusajal on vähemalt meil nii ytelda kirjanduslik sulg proletariaadi suhtes hävitet ja antud talle selle produtseerimiseks igasugused võimalused ning abinõud. Kui meil aga siiski võrdlemisi vähe proletariaarseid poete ja kirjanikke, siis tuleb siin arve võtta kõigepäält neetud tsaristlikku aegjärku, mis hoidis oma raudiste käppade vahel kurnat töörahvast ning pani ta arenemise surmapitsati alla. Proletariaadi kasutada põlnud minimumgi võimalusi nende teaduste ommiseks, mis tarvilised oma mõtete väljendamiseks.

Teiseks on suur enamus proletariaarsest massist ikka veel säärasel arvamisel, et kirjanikeks ehk yldse „suletõõ“ tegijaiks võivad olla valit isikud ja seepärast jätavad „paberimäärimise“ nende hooleks. Muldugi on see eksiarvamine.

Ent on palju ka neid, kel kirjanduslikuks tegevuseks teatud eeldused, kes sellest suuresti huvitet ning energiliselt asjaga algust teevad, ja oma esimised katsetööd toimetussegi saadavad, et teada saada, kas on neil talenti ehk anderikkust — „kas mul maksab selle kallal vaeva näha, ehk jätta see töö täiesti maha“ (väljavõte toimetusele saadet käsikirjade kaaskirjast, O. K.) See on raskeim, kardetavam, yhtlasi ka saatuslik moment. Hää kui katsetööke õnnestand seevõrra, et teda võimalik tarvitada: siis on lootust algajalt edespidigi midagi

oodata. Ent hariliselt juhtub nii, et esimesi katsetöökesi isegi kõige paremal tahtmisel pole võimalik tarvitada ning siis ilmub lakooniline vastus: „Kahjuks pole võimalik tarvitada. Toimetus“. Siis kaotab ka noor algaja sagedasti lootuse ning jätab kirjutamiskatsed hoopis järele.

Kui palju anderikkaid poete ja kirjanikke töörahva hulgas on samal lihtsal põhjusel meile teadmata kadund, oma talendi maha matnud ja seega meid ilma jätnud paljuist väärtuslikest loominguid!

Kõik häda ja õnnetus seisab selles, et algajal autoril pole usku endasse, pole toetajat, pole nõuandjat, et tarvis mitte lootust kaotada, vaid tarvis hoolega õppida, energiliselt edesi jätkata ja teada, et vaid püsiva töö ja hulga katsete järele pääseme võidule.

On teisigi põhjuseid, millistel paljud algajad noored proletariaarsed poeedid ja kirjanikud keelduvad ehk sunnit on keelduma osavõtust kirjanduslikust tegevusest. Ent ruumpuudusel pean nende puudumisest loobuma ja nende käsitlemine viiks meid ka asjata liig kaugelle.

II

Nyyd aga tahan käsitleda kysimusi, kuidas võiks noor algaja proletariaarne kirjanik ehk poeet asuda õigelle, kindlalle teele.

Enesestki mõista, et ma Ameerikat ei ava ega pole ylesleindnud ka mõnd kunsti ehk teadust, kuis proletariaalasist korraga kirjanikke ja kunstnikke vabritseerida. Mitte midagi selle sarnast!

Mu tee on otsimistee, mis täis vigu ja eksimusi. Ent siiski — mida olen mõistnud ise, sellest tahan jutustada käesolevas artiklis. Võib olla, on ta kasuline vähemalt neilegi, kel puuduvad veel elementaarsemadki teadmised ses suhtes ja kellele tarvis veel selgitada aabitsatõde.

Kirjutama hakates, peab kirjutajal teada olema, millest kirjutada. Sagedasti kuulub algajalt, et see raske otsustada.

„Millest kirjutada?“ sel kysimusel on praegu, kapitalistliku ilmkorra purustamise ja uue, sotsialistliku ilmkorra ehitamise ajal ylisuur tähtsus. Arvan, et selle lausega on yhtlasi ka antud põhijoonis vastus kysimusele: millest kirjutada. Meie loomingu tee ja sihi märgib ära elu ise, märgib ära yhiskonna arenemine, ajaloolise edukäigu paratamatus ja selle tagajärjel lõomuma lõõnd revolutsiooni tulikahi. Need on tähised, mis näitavad teed proletariaarseile kirjanikele ja poeedele.

Revolutsioonitorm hävitab klassid ja seisused, purustab ebanormaalsed vahekorrad kõigi rahvaste vahel, pyhib riikide piirid ning loob ilmkorra, kus maksvad inimlikud, vennalikud vahekorrad inimeste vahel. Ta hävitab halastamatult elu reostajad parasiidid härrade kapitalistide näol, kes ela-

sid vaevat rahva kulul, kes pidasid vaid orgijaid, veripidusid.

Meil pole kahju, et minevik hääbub jäljetult, sest minevikus näeme ainult jätkust. Kapitalistlik kord oma politseinikkude, kindralite ja ametnikkude korpustega tõi ja toob töörahvale vaid vägistust, valet, vangistust, roppust, ylekohut, hoigeid ja pisaraid. Revolutsioon peab puhastama kogu maailma sest haisevast sõnnikust. See sünnib juba meil ja peab syndima igalpool. Proletaarlaste sydamed tuksuvad hiiglahaamritena kaasas revolutsiooni tempoga. Eks ole siin tyhjaksammutamata tundeallikas proletaarseile poeedele! Kogu oma põlguse võivad väljendada surmalaulus hukkuvalle ryvetet kapitalistlikule ilmale; võivad laulda hymni uue ilma väravate avajaile.

Meile heidetakse ette barbaarsust ning ylistatakse niinimetet Lääne-Euroopa tsivilisatsiooni. Ent milles siis väljendub see ylistet tsivilisatsioon? Ainult röövimises, tapmises ja vägistamises. Õigusteadlased juurdlevad keeruliste paragraafide kallal, riigimehed prassivad ja sepitsevad sõjaplaane, inseneerid ja tehnikerid murravad pääd hiiglasuurtykkide, laevade, aeropläänide kallal. Milleks? Et neid tapplavale viia inimesi hävitama. Samaks otstarbeks kasutatakse elekter, pyssirohi, metallid, gaasid ning igasugused abinõud ja varandused, mida ylesleidnud n.n. tsivilisatsioon ja mida loond töstavklass.

Kellele sõda tarvis? Ainult käputäiele paraasidele, kes kavaluse ja väevõimuga istund miljonite vaevat inimeste kukile, et täita omi suuri tasku ja kasvatada rasvamaagu.

See ei ole tsivilisatsioon, ei ole kultuur, vaid see on tsiviliseerit barbaarsus, kultuuriline metsikus, mis trumpab yle kõik yrgeagsete inimeste metsikused, mida yldse tunneb aeglugu. Sarnaselle „tsivilisatsioonile“ kuulutame võimsate revolutsiooni kirveshoopidega kadu ajaks igaveseks!

Sama jälgi, mis tehnika, käib kapitalistlikus korras ka kunst. Olles kapitalistide lõas, võib ta väljendada vaid nende huve. Ja sarnase alatu ametiga saavad kodanlikud kunstnikud ning kirjanikud „ausasti“ toime. Ylisteti, kiideti taevani vastikut, roppu parasiitide elu. Paremäl korral leidis kirjanikke (kõneleme siin pääasjaliselt kirjandusest), kes otsisid pääseteid sest mädamyklast, kuid nende õnnetuseks läksid nad rändama kas pilvedelle ehk tuhnisid kodanlikku sõnnikut, ent mis leidmatuks jäi, oli väljapääsu tee. Ja nad langesid melankooliasse, meeleheitesse, ahastusse. Nad olid töörahvast kaugel ära, nad ei tunnud ta mässavat tormilist hinge.

Nii tahtis kuulus vene kirjanik Leo Tolstoi parandada elu haavu enesetäendamise teel. Omas romaanis „Воскресение“ (Ylestõusmine) näitab ta teed kuidas parandada yhiskonna vigu. Kodanlik kord häbistas vyrst Nehljudovi näol Katja Maslovi ning tema isikus kogu proletaarse

Venemaa; viis tytarlapse kiusatusse ning ajas ta viimaks kuritegevusele. Tolstoi tahab nyd rängast seisukorrast välja tulla hingelise uuestsunniga ning läkitab Nehljudovi vangikotta Katja järele. Ent geniaalne kirjanik vaid vassib seisukorda, tulles järeltulesele, et kui kõik vyrstid sarnaseiks hääsydamlikeks saavad kui Nehljudov, siis on Maslovitel, s. o. proletaarlasil palju rõõmsam tyrmi minna. Aga kuidas kaotada tyrme yldse, seda teed ei näi Tolstoi tundvat ehk ei taha ta seda tunda. Sarnane lugu on kõigi endisaegiste kirjanikega, peaaegu ilma erandita.

Mida siis teha nende töödega? Mida võime neist õppida? Peame nad hävitama, ehk ei maksa meil neid lugeda? Ei! Hävitada oleks mõttetu. Kodanlikkude kirjanikkude töist tarvitame, mis kannatavad välja proletaarse kriitika, ylejäänd paneme arhiivi ja muuseumi ning kasutame neid osalt ka tutvumiseks kirjanduse tehnikaga ja selle aeglooga.

Kui kodanliku kirjandusega lugu nii, siis pole meil tast uue loomisel millistki kasu. Kuidas aga, ja millisel alusel luua uut? Tee uue elu juure — see on yleilmne revolutsioon. Tähendab, me peame kirjutama revolutsioonist. Revolutsiooni aga võivad luua vaid tugevad julged ja organiseeritud. Meie ylesanne on neid sarnaseiks kasvatada. Elu õnn ja rõõm on vabas, yeõiguslikus yhiskonnas. Me peame olema vaba yhiskonna laulikud. Me usume ainult maapäälisõnne, me peame sellest ka laulma ja jutustama kogu vaevat töörahvale arusaadaval, neile omasel keelel. Me paljastame valeprophetite tegusid, hirvitame nende yle kes omas jõhkruks ei häbene rääkimast õnnest kusagil pilvedel ehk pilvede taga, millegist taevalisest õndsusest; syylitame näkku jumalalle, kes liidus jõhkrate inimloomadega syytitand sõdu, valand verimeresid, ryvetand maapäälse elu, mis peaks kõigile olema õnneline.

Võib olla, korratatakse meile, et me oleme barbaarid, et oleme seot vaid maiste asjadega, et me ei tunne elu ilu. Vale! Me mõistame ja tunneme elu ning ilu, ent mitte kui rõhumise ja orjastamise abinõusid. Me pyyame ilule, elu armooniäle sääraselle, millist võiksid nautida kõik maailma rahvad, ent mitte yksikud paksumagudega ja pehkind ajudega parasiitide ringkonnad.

Otsustades nii, ei tule algajal kirjanikul ehk poeedil millialgi puudus ainest ega tarvitse kõhelda selle yle millest kirjutada. Meie tee on õige ja siht selge. Revolutsioonilise võitluse, võidu ja kaotuse, mässu ja tormi, purustamise ja loomise kajastamine piltlikes väljandusvormes. See on tyhjaks ammutamata allikas igale kirjanikule-poeedile, kes elab hingeliselt kaasa praegusele järsule ja kärsikulle aegmurrangulle.

Edespidi puudutame kysimust, millised tehnilised vead nähtuvad algajate man, kuidas neid kõrvaldada.

O. Kullerkupp

OLEVIKUL

VEEL ROHKEM VALGUST!

I.

Veel rohkem valgust! Nii rahvad hydyvad,
ja päikseriiki nad minna pyydvad.
Nad tahavad päästa end pimeduse võrgust,
ja elusse astuda surmaõõ kurgust.
Ent ahelaid raske on paisata ära,
sest kõiki pole valdand veel päikese sära.
Veel miljonid viibivad pimeduse võrgus:
neid kohutab raskelt me aadete kõrgus.
Kuid korra lööb nendegi silmisse päike:
ja võitlusse ahvatleb lahingu äike!
Siis kaduma peavad tyrannide kroonid;
ja võidule pääsema töörahva troonid!
Veel rohkem valgust! nii rahvad hydyvad
ja päikseriiki nad tõtata pyydvad!

II.

Ylim on aeg, täis võitluse kära,
punase aate punast sära.
Pimedusest pääsnud rõhutatud rahvad
orjuse ahelaist vabasta end tahtvad!
Vägevat voolu nyd sulgu ei saa:
vaba on rahvas ja vaba on maa
Ju peagi lööb me võidu kell.
Ah, aeg on ylim, aeg on heil. . .

Arno Kevade.

OLEVIKUL

Heitlus käimas! — töotavhulke tormihoogel;
Nagu piksenoolte sähvil, kõuepilvi voogel,
piigid viskeldes sääil tõusvad nende käsil
surmakepeks kõduneva ilma säsil.
Kuigi viimne vastuheitlust hakand alvel,
surma hirmus hinge matval elu-talvel,
siiski „rakuskäse“ ju uue elu algel:
nad loovad kaunist riiki päikse paistel helgel.

Kusta Ykspere

MEELETULETUS

Kyll orjates ryhkides — voolas me higi,
kui kurnajate parved meil seisivad ligi.
Meid kurnasid klassid ja piirasid rajad.
Tõest rasked ja viletsad olid need ajad . . .
Kas tahes või tahtmata pidid sa tõtma
ja kurnatud, tundmata töörahvast tapma.
Kui märkas su kurnaja, sai sellest aru,
et õiguse järele tundsid sa valu
siis armuta piinas ja üles sind poos, —
su tunded ja mõtted kõik surid ses töös:
Kus usk ja vägivald krooniks oli riigel
sääil kaitsma neid sunniti orjade piigel.
Nii tuhandeid aastaid kestsid need ajad,
kui piirasid raudselt meid neetute rajad . . .
Ent korraga päästis meid priiuse äike . . .
Nyid paistmas on sätendav töörahva päike!
Mis purustas kurnava klassi — see käsi,
kyll võideldes valvades ei iialgi väsi.

H. Ossip

NOORUS

Noorus, miks tõttad nii kiirest,
miks lennates mööda sa läed?
Miks räägid sa valust ja vaevast,
miks palju sa viletsust näed?
Kas loodus on selleks meid loonud,
et muredes vaevlema peab?
Ehk ema meid ilmale toonud,
et jõhkruks kord raudu meid seab?
Ei! — Valudes tuksub me syda
ja vabadust ihkab me rind.
Enam ahelaid kanda ei taha!
Seks võidule kutsub väerind.
Kui maruhoog sõjas on noered —
sest laieneb vabamaa pind.
Kyll kukuvad tammedki toored,
ent kergelt ju hingab noor rind.

Kroonlinna väerinnal
17. III. 1921.

Julius Rammus

TULI AEG

Tuli aeg ja ilmasõda lõppes:
pyssid sõjariistad jäävad vaikima.
Palju sõjamehi kodumaale tõttas —
kyndma põldusi ja rauda taguma.
Tuli aeg ja pehmel põllupinnal
rõõmsalt ajas kündur musti vagusid.
Võimsalt lainetasid viljad välja pinnal;
Karjalaste laulust metsad kajasid.
Tuli aeg ja algas vabrikutes
jälle endist viisi töö ja tegevus.
Vanad vedurid said tehtud uuteks;
kiirelt taganesid puudus, viletsus!
Tuli aeg ja rahvas ärkas unest,
orjusaahelad ta heitis kõrvale —
uue elu poole ruttab pimedusest,
kiirelt lähineb nüüd helge sihile.

Magnus Lindvest

OKTAAV

Maa jumalik, Maa suremata ilun
kui vana Eeden koormub täiusen.
Maa ruumi otsatuse kohutavan veerun
yrgelemente kannab enesen.

Maa nagu veripatt täis tulist kirge
nüüd hõõgub loomistungin himuran.
Maa kõrvetavan lõõsan noorus virge
ja igavesen ean sigivan.

Suur paganuse jumal, Maa oh heida armu!
Planeete hiilgav õde, halista, —
poeedi igatsevat mõttelendu
su elukarikast veel jõobnusta!

Elise Tenter

TINA JA VERI

I.

Neetud tinane kuul
rinna õotsuva läbistas;
timuk sopesel suul
hirvitelles sind häbistas

Syda — punane kuul
tarreteti Su nuhtluseks —
olid tormaja tuul
kättemaksjate juhtluseks

Syda seisma löi,
kuulil tinasel läbistet;
vere voolava jõi
muld, mis tapjatest häbistet

II.

Neetud tinane kuul
augu sydame puuris.
Tappev roojaštet kuul
elu välja säält juuris.

Puudus surmahirm suul,
heitlus silmades suuris —
nagu puuritaks puul
auku räpases kuuris.

Vist Sul sosisklus suul,
viha timukaid luuris.
Olid painutat, Tuul,
haavat kotkana puuris.

A. N.

SUIPÄEVAL

Kui piirita rõõmu, nii kaliutab kiiri
aroomiste väljade siidisse voogu
sirendav päike. Ei karmi tuulehoogu,
mis mühistaks metsade sakilist piiri.

Ilm mõtleb, ilm lõhnab. . . Muld palavust joogu,
mis leilina õhus, mis armuna huljub,
mis küpsetab teri, mis heinamail suljub,
kus võetakse usinalt kõhedat loogu.

Tööd murda tahaks ning — jooksta ja vallata
tuliste kiirte kesk palavat valingut.
On möödud need ajad, mis pidasid talingut!

Tahaks ka põlluteid kasteseid tallata.
Suvi, — nii kypse ja kiiri! . . Oo, palju uut
iha ja värskust me hingesse kallad sa . . .

Aina Rannaleet

ORJAD

Vaevatud, kyyrus kanged,
lohutult närtsind palged,
Vääritus ihus.

Elu kui needmine valju,
siiski neid sigis nii palju
oludes meil.

Sigis kas selleks neid palju,
et suretas elu neid valju
õitsengu aal?

Peeter Uuctoa

TULID

Ma ükski olin keskel õisi merd,
kus lõhne uimavaid, kui nektarmesi,
kus pleekimata sinivirved kannikesi,
kus mooni õiten tardub kuuma verd.

Taas hoogas liigest ilust väsim, valu,
kui raske, lämbuv, kaumim armastus.
Silm loobund joobumast; pääst lahtund varmastus.
Kuis kõikjal liblikaid, kuis trallib salu . . .

Siis nägin sind. Sa seisid sääli kui mõte,
Iapspõlve, syytu, põlev, harras iha,
õrnõhulisen loorin valged õlad, piha.

Ma argseilt lähenesin, hingen kõlav jaun.
Kuis pilgud kutsusid . . . Veel paenduv võte:
— Su huuli suu mul otsis nagu nymfi faun.

Aina Rannaleet

JU TULNUD AJAD

(Eesti luuletajaile)

Ju tulnud on ajad ja toond teil sappi
eesti iseseisvuse vappi.
Vahite kahepäälisest kulli ja neate —
iseseisvuse aadet nii veate . . .

„Hosianna!“ kord hyydsite kooris
Kui timukad sõitsid vooris . . .
Vahutaval suul tegite kisa ja kära:
teid ahvatles iseseisvuse sära!

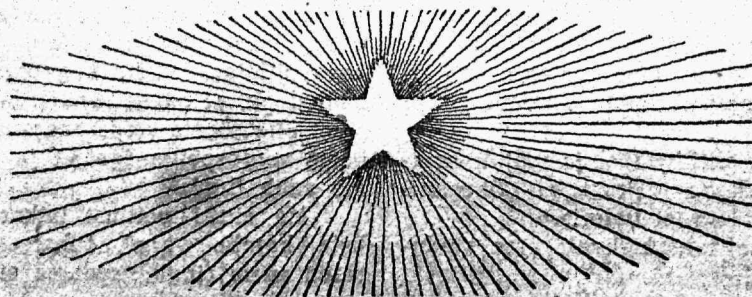
Ent nyd te siunate, neate, vannute,
iseseisvuse teel ahastes sammute.
Petlik on olnd teil iseseisvuse sära:
nyd põgenete tast ära.

Ja karjute kui võimetud yhises kooris
iseseisvuse uppavas vooris.
Ent meteoarina tõuseb ju punane aade:
Kadumas te iseseisvuse vaade! . . .

* * *

Näen: pimedadki ju saavad sääli nägijaiaks,
suurte aadete loojaiaks, tegijaiaks.
Ent eesti Peegasuse mehed surmarada ratsutavad
ja nuumikute iseseisvust patsutavad! . . .

Arno Kevade

ME IGAL POOL

A. Gastev.

Meid on väike hulgake, kuid meie oleme igalpool.

Me rändasime tuhanded verstad mööda metsi ja soid ning kõnelesime nendega, kes elavad mulla-annes. Me rääkisime neile palju imelugusi laevust ning tammest. Oi, kuis nad olid sellega rahul.

Lahkudes valmistasime neile mälestuseks väärjumalad, milliseid nad ise soovisid. Me panime väärjumalatele silmiks ruubiinid ning tõstisime nende pääd kõrgelle.

Väärjumalad vahtisid üle taiga kaugusse. Pärismaalased sattusid joovastusse. Taigas ja soos sumisesid uued laulud.

„Meie väärjumalad vaja tõsta kõrgemale; lähme otsime mägesid, kuhu asetada oma jumalad“ — laulsid need, kes õnnes elasid.

Vaadake: Idast Läänest tõttavad nad kõrgete mägede poole. Nad usuvad kindlasti, et leiavad need mäed. Nad lähevad mägede harjule ning asetavad sinna oma jumalad.

Me lahkusime kiiresti nende juurest ning ei öelnud neile, et idapoolseilt mägedelt on näha okeaan ja Uusilm. . .

Me lahkusime ja all orges trehvasime kokku sõjaväega, kes läks lahingusse. Meie, paljasjalgsed, ilma mytseta, ainult tööpluusides, paiskasime nende trummid õhku, katkestasime komando ning peatasime terve sõjaväe hyhydega: „Seltsimehed, seiske!“

Sõjavägi jäi tummalt seisma. Ykski ei liikund paigalt. Kõige noorem meie seast kahmas . . . (рубильник), mida ta alati kaasas kandis ja hakkas yhendama.

Sõjavägi liikus uuesti edesi. Inimeste miljon läks kindlalt sammupidades ilma trummeta, ilma muusikata.

Meie poisikene hyhdis neile: „Kas teie usute, et lähöks üle oma miljoniga sellest mäeahelikust, mis teil ees seisab!“

„Meie ei usu, meie . . . teame seda“ . . . vastasid vanemad sõdurid.

Kuid poisikene naeris rõõmsalt ning hõikas mägedesse minejale järele: „Mina tegin teie rinnad raudseiks, muutsin hiigla sõjaväe — masinaks!“

Me lahkusime sõdureist ning kaugelt laulsime neile:

„Teie pyssid on oma tähtsuse kaotand.“

Pooletunni pärast kihutasime oma inimeste tuhandega ainsal sõidurongil läbi Euroopa otse okeaanil poole.

Tee pääl igalpool, eriti kylades ja väljul, hoiatati meid hädasignaaliga: „Peatage! Okeaanil pole sildu ja tunnel pole veel valmis.“

Ent me armastime kaasakiskvalt oma sõidurongi. Ja mis syndis!

Me panime terve ilma uskuma rauast viirastuses: meie sõidurong kihutas õhkrööpail.

Uusilmas olid meid vastuvõtmas tuhanded seltsimehed.

Töökojad ulatasid sääil tervete penikoormate kaugusele; neis valmisteti kõik, alates sildust ning lõpetas teaduslikkude katsetega.

Töökodades direktorid kogusid meid miitingulle ning kõnelesid meile uuest tööstusest.

„Me uhkustame Uusilmaga. Me lõime uue masinate plastika, mille kõrval kõik vanaaegne kaugelle varju jääb. Me kasvatasime töölisid, kes armastavad lõiknuga ja mikromeetrit.“

Direktorid teadsid, et ka meie oleme omal viisil masinaga seotud.

Me hyhdisime kõnelava poole: „Ka meie oleme seesuguse ilma pooldajad.“

„Tõesti? — katsuge seda tegeliselt näidata.“

Me ei lasknud end kaua oodata: meie noored paljasjalgsed saatsid ju samal õhtul Chicagost kogu Vanale ja Uusilmale telegrammid, ning järgmisel hommikul huikasis terve ilma vabrikute syreenidviled yhel ja samal minutil.

See oli esimene yleilmlik muusika.

Aga vaadake nyud: kas leiate kogu maa-keral ainustki nurgakest, kus veel tukutakse ning ei räägita pöörde imelugudest?

Tõlkind Alma Pikker .

SEE OLI SIIS . . .

Ma nagu oleks hukkund laande . . . Kesk kõrbet, sood . . . Mu ümbrust piiras võsa, metsloomi hulguv kisa, öökulle huik. Saja-, tuhatjalge-loste, nagu inimolevuste — kole elukliste neelus . . . nende lõugelaksuv jöle roojus.

See oli hilja . . . Ei ölnud ammu see.

Oli siis, kui jõudsin paadis üle enda kätiki-koha maise järve . . . Ja minnes suguvendi võitluselle . . . võidulegi hyhdma sinnapoole vee voole . . . Sääil kuulutama valgust, vaba elu — mu enda sugulise soole.

Kui vaevalt jalg mul liikuda sai mõne sammu . . . Sain öelda vendile ning õdedelle tõttelgeid sõnu — igatsevaid ammu . . . Siis kole elukas mind neelda tahtis . . . mind sööja silmadega juba vahtis!

Kyll oli raske pidada siis võitlust ta kurgu neelul, sest olin yksi. Mul järel polnud jõudnud kaasvõitlejate vägi, kes orgu taplema jäi vaskmadudega, et pääseda neist läbi, neid võites — ja silmi ette tõusta võiks panoraamana siis mägi, see kõige nooruspõlve igatset ja oodet aate täius — me vaba ilm!

Ma siiski võitlust jatkasin ta lõugel . . . haraliste hambe vahel, tuhatsakiliste kyynte hargil. Need minu rinna, sydame siis pidid torkma läbi.

Mu vaba hinge, mõistuse sääl vagaks tegema, kui utetalle.

Too oleks olnud surmaks.

Kuid samal pilgul, kui olin metsaliste ahne lõuge veerel, käis tume myrtsatus maa, õhuruumi vahel, mis vapustas, lõi keerdu tolle koletise keha, kui pikse häkiline kärgatus lööb uimaseks nii vihmaussi pehme ihu.

Siis katkenes see kole eluklise lõuge ahel! . . .

Ma pääsin valla. Ja eluk kadus nagu maise-pinna alla . . . Ei olnud haavugi mul kehas märkind . . . Kyll aga ymbrus nägis lage, lai, ning hääbuvuse mõõngi oli saabund raske, mattuv, — ihaldajaid valgust näha kurjalt katsuv.

Ent ometi siis hääbus me ihuringutava, higinõretava töö tagajärg. Sääl mattis kõike nagu yle-käiv laviin.

Kuid peagi siis ajaratas pööris ilme, kuju, — hangund, hämardunud, tarretand planeedi osal, kui järele mul jõudis võitlejate vägi, kes kätel kandis helendavat, helkvat, võimsat, valgustnäitvat symbolkoitu — töö aadet — veripunav lipuna. See pelet viimsena kõik elukad siis maakera koore alla. Ja heitis valgusnööled urtsikuisse, töötav-käte loovelu keeva myrinasse, õhuruumi piires ymbritseva madalusse.

Ma vabaks sain! Ja pääsis vallale mu vaim, mu muskulite tuik, keha elundite oim. Ka vabanes mu vende, õdede hell kaebeohk. Ning nende vaevat, tuhmind silmivaatelt langes kae, — et enam iialgi neid kole elukate tegusid ei näe . . .

Siis võitlushyye kõlas nagu yhelt huulilt: mu järele! Sest tapatalgus algand!

Kuid võidu-õnne pöörang kaldus vaenu poolele. Sest nende sugu — vöödiliste nuumat loomi kari — keskendada suutis salaja end õil. Veel läänepoolsele, tuhmund planeetosal valdas surve-laine elukate ahelkõie yhissihilisi läbimurdjaid.

Siis nende lõugele sääl hukkus palju mu vendi, õdesid ning rauke — emi, isi . . .

End vintsutult ja heidet leidsin järve kaldal, mis vaenuvæe poolel. Ja nägin — kuis eluk uuesti mind neelda tahtis.

Ent samal piigul paiskas tugev laine järve mind ja tõstis enda harjale tormtundelisel, hoogsal tõukel ning sõidutas mind yle vee.

Nii pääsin elukate vahelt. Ning kätikikoht, õed, vennad, kaaskaimud jäid kõik looduslikul sunnil sääl võitlust jatkama, ehk kyll ju nõrgestunud purdel . . .

Mul valus too! Kuid rahustab yks teadmine: siin mina võitlusvaba!

Me vanne, needus, yhisvõitlus, töö ning vende-õdedele võitlemiseks abikssirutetud käed kui terasvasar on tagumisel rauda . . .

Ju ääsis tuli leegitseb — ta kuum! Ent tõm-makem veel hoogsamini lõõtsa . . . Ma loobin

sysa koldesse, et sulaks raud nii painduvaks, kui tagumiseks vaja.

Töotan ma: taon mõõga surmava ja raiun metsalise lõuad läbi, kui ylge piha, et tasandada teed ta haraliste hammaste kui harke vahelt — valguselle, mis puhas, helge kogu ilmale! . . .

See mõök mul alati siin hoogsalt, kindlalt, lõõgivalvel kätes, kui tule säde.

Vend, õde, isa, ema . . . mu mõttekaimud! Ma teie juure varsti tulen, ilmun . . . Te val-vel olge, et yheskoos võiks igaveseks kuulutada kadu sei koletise sool.

Kusta Ykspere

VEENE MUINASJUTT

M. GORKI

Olles iluta ja teades seda, ytles noormeese endalle:

— Ma olen tark. Hee! Minust saab kuulus. Meil käib see üsna lihtsalt.

Ja hakkas lugema pakse raamatuid. Tõepoolest, ta polnud rumal, ta sai aru, et tarkuse tagavara kõige kergem on väljapaista lasta raamatutest võetud tsitaatega.

Ning lugedes läbi niipalju tarke raamatuid, kuipalju tarvis, et saada ligidalt nägijaks, ta uhkelt ajas nina pysti, mis prilli raskuse all oli punetama löönd ning kuulutas kõigile elavaile:

— No ei, mind te ei saa petta! Ma ju näen, et elu — see on lõks, mis loodus minu jaoks yles seadnud!

— Aga armastus? — kysis Elu Hing.

— Tänan väga; ma, jumalale tänu, pole luuletaja! Ma ei lähe tykikese juustu pärast paratamata kohustuste raudpuuri!

Kuid siiski ei olnud ta eriti andeline, seepärast valis omale filosoofia professori elukutse.

Läheb haridusministri juure ja räägib:

— Teie kõrgeausus, vaat' ma võin jutlustada, et elu on mõttetü, ja looduse sisendustele ei pea alluma.

Minister hakkas mõtlema: kas kõlbab või ei? Siis kysis:

— Aga kas ylemuse käskude alla peab heitma?

— Tingimata peab! — ytles filosoof, aupaklikult kumardades raamatutest nyhitud paljapä-laega — sest inimkonna himud . . .

— Noh, muidugi, muidugi! Ronige aga kantlisse. Palk — kuusteist rubla. Ainult — kui kirjutan ette juhtnõõriks võtta ka loodusseadusi, pange tähele — ilma vabaarvamisetä. Ei kannata.

Ja mõteldes vähe, ta rääkis melankoolselt:

— Elame sarnasel ajal, et riigi yhtluse huvide pärast, võib olla, peab isegi loodusseadused

tunnistama mitte ainult olevateks, vaid isegi kasulisteks — muidugi osalt!

— Kurat ja kaks! — hõiskas mõttes filosoof.

Jouate te niikaugele, kuis . . . muidu . . .

Kuid ei lausund midagi.

Nii kujuneski ta elu: iga nädal ronis kantslisse ja kõneles tunni aega mitmesugusile noorile käherpäile:

Austet härrad! Inime on piirat välispidi, piirat seespidi, loodus on tale vaenuline, naisterahvas — pime looduse tööriist, ja sellest kõigest järeldades on meie elu täiesti mõttetu!

Ta harjus nii mõtlema ja tihti rääkis ilusti, otsekoheselt. Noorukesed yliõpilased plaksutasid tale vaimustetult käsi, ja tema nikutas rahulolles neile armuliselt oma palja päaga, armsalt läikis ta punane ninake ja kõik läks väga hästi.

Lõunasöögid restoraanides olid tale kahjulised, — nagu kõik pessimistid, ta kannatas halva seedimise all, — seepärast võttis ta naise, kaks-kymmend yheksa aastat sõi kodus, töö vaheajal, ilma oma teadmata, sai nelja lapse isaks, kuid pääle selle — suri.

Ta puusärgi järel kõndisid aupaklikult ja kurvalt kolm tytart omade meestega ja poeg — luuletaja, kes armastas kogu ilma ilusaid naisi. Yliõpilased laulsid igavest mälestust — laulsid väga kõvasti ja rõõmsalt, kuid — halvasti; lahtise haju juures pidasid seltsimehed professorid vaimustet kõnesid sellest, kuis sirgejooneline oli kadunu metafüüsik; — kõik oli väga korrapärane, suurepärane ja ajuti isegi liigutav.

— Vaat' vanamees surigi! — ytles üks yliõpilane seltsimeestele, kui surnuaialt lahkusid.

— Ta oli pessimist — ytles teine.

Kuid kolmas kysis:

— No? Kas tõesti?

— Pessimist ja konservator.

— Vaata kiilaspääd . . . Aga ma ei pannud seda tähelegi . . .

Neljas yliõpilane oli vaene inime; ta mureliselt kysis:

— Tea, kas meid ka matustele kutsutakse? Jah, neid kutsuti.

Et kadund professor kirjutas omal eluajal häid raamatuid, milles ilusalt ja hägedalt näitas elu mõttetust, — raamatuid osteti hästi ja loeti neid mõnutundega — ytelgu mis tahes, kuid inime armastab siiski ilusat.

Perekond võis mureta elada, — isegi pessimism võib kindlustada muretu elu! — matused olid rikkalikud; vaene yliõpilane sai harvasti tubli kõhutäie ja koju minnes mõtles, hääsydamlikult naeratelles:

— Ei — isegi pessimism on kasuline . . .

Tõlkind P. U.

MERILAHING

Helge suipäev. Olen ujund rannalt kaugelle eemalle ja laman liivseljandikule uhtund vanal barikal, milline tasa hällib rahulisil lainil.

Päike kõrvetab õlgu ja rinda. Mõte uinub. Lamen lõuamaalisen laiskusen, jumalikun fyysilisen naudingun, nagu taim. Yleval kahvatu sinine taevas, all hõbedane meri. Olen nagu määratun pärlmutterkarbin, mille seinad läbipaistvad ja hiilgavad, olen nagu mässit valgusniiteiga läbipõimit siniloorisse, mis nii helge, vaikne . . .

Häkitselt kostub tugev sõjahüüd.

Tõusen üles. Näen: eemal ranna poolt lähinevad kaks roosakat halasti kehade gruppi. Kahel jämedal, pikal palgil on kaksiti hulk väikseid poisse, kes vehkiden ja aeruten jõuavad lähemale. Päälaest jalatallani on nad sõjariistun. Ühed keerutavad leppkaikaid mõõkadena, teised hoiavad neid püssidena laskevalmis. Kiiresti tormavad edesi sõjalaevad. Nähtavasti aetakse vaenlast taga, sest esimene laev püüab põgeneda ja annab tagasihutajate poole tuld. Taplusmulinan ägedate liigutuste tõttu keeravad palgid sageli ymber ning vihased sõdurid kukuvad sulpsataden madalaisse voogudesse. Ent kähku on nad jälle laeval kaksiti, ühed aerutavad pika ritvadega, teised laadivad püsse ning annavad vastaselle tuld. Juba on nad jõudnud barkani. Nähtavasti tuleb siin otsustav lahing. Põgenejad kinnitavad laeva ankru ja kindlustavad endid barka lagund seinte varjun. Laudade vahelt pistavad nad püssisuud liginejate poole, seejuures hoolega end varjaten vaenlase surmava kuuli eest. Aga juba on kohal ka tagaajajad. Algab äge taplus, verine lahing. Võideldakse vihaseilt. Väledad kehad ronivad osavalt yle barka seinte, rippuden ahvidena, toetaten põiad kõvasti vastu seinä, kuna vastased neid vette katsuvad lükata.

Ah, neid toredaid poose, milliseid siin näha: ägedat tegevushoogu, vihast enesekaitset ja nooruslikku vaimustust! Nad on kui väiksed ürginimesed, kitsaste puusadega, pruunide nõtkate kehadega ja osavate metslooma liigutustega. Näib, nagu võitleks siin kaks metsrahva suguharu, üksteist tagaajaden pikil künataolisil lootsikuil. Ma jään lahingu otse kõige kibedamasse keerdu. Kellegil pole aega mind märgata. Viimaks, ägeda võitluse järele, langeb kindlus, tagaastavad on võidet, nende päämees vangil võet. Rõõmuhõiskeil liigub võitjate sõjalaev tagasi rannale, viien kaasa vange ja sõjasaagina vaenlase dreadnouthi.

Jälle ümbritseb mind otsatu helgus, mässib endasse hõbeniiteiga läbipõimit eetri siniloor. Ent mu südamen paisub veripunane rõõmlaine, mida laksutand kohisema kärarikas noorus, rikkuden oma yrgajalise elutungiga mu hõbedase vaikusedylylli.

Elise Tentor

HAAVATU

Aeglaselt, väsinult sammus ta kepi najale toetudes edesi. Reisikott rippus tal yle öla; sää! krobises midagi, vist mõni kuivand leivakoork. Suured mustad silmad, milledest põlgus ja viha paistus, vaatasid väsinult. Mustad lakkjuuksed rippusid tal korratult laia õlgaabu alt ja kaunistasid ta kahvatut marmornägu.

Loojeneva päikse kollased kiired laotasid maale ja metsile mitmehelgilisi värve. Tuhanded linnud laksutasid laulu, rohi kihises putukaist, kes särasid päikse all kalliskividena.

Sammuja oli tydinend, isegi vihane, kõige yle, mis teda ymbritses; vihane seepärast, et nemad tunnevad elust rõõmu, sest nad on terved. Jalad ei tahtnud enam edesi liikuda. Kõike jõudu kokkuvõttes katsus ta rutem sammuma hakata, kuid langes jõuetuna ja abituna maha. Maailm läks silmade ees mustaks; puud tantsisid ta ymber mustade varjudena. Ta tundis ennast vajuvat ja tõusvat. Katsus vaadata, kuid midagi ei näind pääle tyhjuse ja pimeduse, mis teda ymbritses.

Ta vajus mõtte. Ta mälestuses tõusid minevikust pildid unenäona: lapsepõlv, täisea aastad ja see, kus ta nyd purustet eluga, kus ta tööliste orjastajate huvide eest imperialistlikus sõjas oma tervise annud.

Edesi kerkis ta kujutelmvallas teine pilt: Revolutsioon juba puhkend. Punane lipp lehvib võitlussymbolina. Töölised on asund kindlais ridus kätte maksma oma vaenlasile, kel jatkus jultumust neid orjastada mitmed põlved.

Kuidas oleks ta nyd tahtnud tõusta, kuils oleks ta nyd tormand yhes nende tuhandetega võitlusse! Ent ta ei suutnud midagi teha; võlmetuna ja abituna võis ta purustet elu raskuste all vaid ägada.

Ida ELIK

RONK

A. P. Tshehov

Rongad lendasid juba tagasi ja keerlesid parvedes Vene väljade kohal. Valisin nende seast kõige soliidima ja hakkasin sellega juttu puhuma. Kahjuks oli ta rajakas-resoneer ja moralist, seetõttu tuli jutt igav. Vaat millest kõnelesime:

Mina. Räägitakse, et tele rongad õige kaua elada. Looduseurijad säevad teid ja veel haugi haruldase pika ea esitajaiks. Kui vana sina oled?

Ronk. 376 aastat.

Mina. Ohoo! Vaata pimedat! On aga aastaid—pole mis ytelda! Mina sinu asemel oleks kurat teab kuipalju kirjutusi kihutand „Vene muinasaega“ ja „Ajaloolisse Teatajasse“! Oleks mina eland juba 376 aastat siis võin eneselle ettekujuta,

tada, kui palju selleajaga oleksin kirjutand jutte, näitemänge, yhte ja teist! Kui palju oleksin saand selleajaga honoraari! Mis tegid sina, ronk, kõige selle aja?

Ronk. Mitte midagi, inimene! Ma ainult sõin, jõin, magasin, tegin sugu.

Mina. Häbene! Mul on häbi ja kahju sinust sa rumal lind! Sa oled ilmas 376 aastat eland, aga oled sama rumal, kui 300 aastat tagasi! Edenemisest mitte märkigi!

Ronk. Inimene, pikk iga ei anna mõistust, vaid seda annab kasvatus ja haridus. Võtame näituseks Hiinamaa... Ta on minust igatahes kauem eland, kuid on jäänd samaks logamuseks, mis oli 1000 aastat tagasi.

Mina. (Jatkates imestust). 376 aastat! See on ju pagan teab mis! Terve igavik! Selle ajaga oleksin jõudnud kõik fakulteedid läbi teha, oleksin jõudnud 20 korda naist võtta, läbikatsuda kõik karjeerid ja ametid, oleksin teenistuses jõudnud kurat teab missuguse auastmeni ja oleksin vist Rotschildina surnud! Saa aru ometi sa loll: üks rubla, mis 5 protsendiga panka pandud, kasvab 283 aastaga miljonini! Arva välja! Järjekult, kui oleksid 283 aastat tagasi pannud rubla panka, oleks sul nyd yks miljon! Oh sa lollide loll! Ja sul pole häbi, pole kahju, et nii rumal oled?

Ronk. Mitte põrmugi... Me oleme rumalad, kuid trööstime endid sellega, et oma 400 aastase eluea jooksul teeme palju vähem rumalusi; kui inimesed oma 40 aastaga... Jah, inimene! Ma elan juba 376 aastat, kuid kerdagi pole näind, et rongad isekeskis oleksid sõda pidand ja yksteist tapnud, aga teil pole yhtki aastat, mil poleks sõda olnud... Me ei rõõvi yksteist, ei ava laenasutusi ega pansioone ilma vanade keelteta, ei laima, ei nõõri yksteist, ei kirjuta halbe romaane ega salme, ei toimeta sõimulehti... Ma olen ju 376 aastat eland aga pole kordagi näind, et meie emalinnud oleksid petnud ehk haavand omi mehi, — aga teil, inimene? Meie seas pole teenreid, tallalakkujaid, meelitajaid, jumalasalgalajaid...

Siin hyydsid mu ronka ta seltsilised, ja ta lendas minema, jättes pooleli oma sõnulemise.

Tõlkind P. Uuetea

PROVINTSIN

Unistaten longin vana ajaloolise linna tänavail, milline asub nagu muistne Room seitsmel kynkal. Imetlen suurepäraseid maastikke, tuhandeaastaste kloostrite keskaegist arhitektuuri, hilisema aja tugevat kindlusmyyri ja väikeste puumajade idylli õitsevate kirsipuude varjul. Koh-tan tuttava. Seisatame kynka nõlvakul, kust vaade ulatab alla orgu, millen laotund vana kaubaline linnajagu, poolitet Dnjõpri lookleva sinilindiga.

Oleme syvenend juttu ja vaatlusse. Häkitselt kostuvad imestushyüded. Keset prygitet tänavat liigub pikk redelvanker, mille ette rakendet kaks tassast, väsind tööhobust. Vanker ääreni täis haljaid kohevil heinu, milles istuvad umbes 15 väikest last, kes asendet yksteisest yhemööduliselt, nagu lilled aiapeenral. Heinte kohevil ryppest ulatavad välja üksnes ylemised kehajaod. Punaste, valgete, siniste ja kollaste mytsikestega pääkesed nõtkuvad vankri pörutuse tõttu nagu öiekarikad kerge tuule käen. Vaikselt istuvad väikesed mudilad, otse kui tunneks nad, mäherdust suurepärasit pilti esitavad endist. See on kui liikuv lillipeenar, nagu pääsu-silma-dega, kannikestega ja köökuljustega kirjat aasa murulaik. Silmi pöörmatalt saadame teda. Kelle peene ilutunne korraldas kyll tolle kauni pildi? Või tuli see koguri juhusekult? Vaja oli lapsi viia varjupaigast kuhugi. Mõnuseuse ning ettevaatuse pärast asendeti neid sygavalt heintesse, tarviliselt kaugelle yksteisest. Ja kavatsematalt saadi säherdune pilt, täis kunstilise lihtsuse ilu ja syytuse võluvast armsust.

Pikkamisi liigub edesi vanker, ettevaatlikult astuvad tasased tööhobused ja kergelt nõtkuvad väikesed pääkesed lõhnavate heinte ryphen.

Elise Tenter

KEVADTORM.

Kohin, myhin . . . Just nagu pääletungiva, võidurikka sõjaväe tormijooks vaenlase linnale.

Välvude heledad sähved taevapiiril. Kõue raksatused, kui hiigla suurtykkide kogupaukude myrin, mis paneb värisema maapinna. Tuul hulub ja vilistab kui saagiahnete metsaliste kari.

Taeva all sõnavad hiigla pilverahnud, nagu saladuslikud muinaskangelased, kes varitsevad vaenlasi, pyyavad ja kihutavad neid taga.

Sajab sooja jämedat vihma, mis kostub aknalaaselt kui tume, sõjaväge võitlusse viiv trummide pörin. . .

Sähvib välk, kostub kõuemyrin ja tormi ennustav tuulemuusika

See on kevadtorm, kevadäike, mis astus julgelt võitlusse talvega, et päästa loodust ta vangistavast kaisust.

On möödud torm.

Taevastelg on tumesinine. Kusagilt paistub aegajalt, välgusähvede kuma. See on äiksehoog, mis nagu võitja sõjavägi tungib edesi, kuni vaenlane täiesti löödud.

Õhk on kerge, värske, kosutav — täis kevadarooime.

Võib olla, murdis torm mõnegi puu ehk hoone, mis vana, mädand, mis määrat kadule, kuid sellega täitis ta ainult ylesande, tehes ruumi uuele elule, mis täis noerust ja elujõudu.

E. P—II

MEREL

Viimaks siis ometi merel — vabal sinendaval, merel! Laev kaldalt kaugemalle kiirustades tõttab. Maha jäänd linnast vaatavad vaid kõrgekaerialised tornid meile takka järele ja peagi kaovad needki. Seisan laeva äärel ja vaatan päikesekiirist kiirgavasse meripinda, kui hiiglapeeglistse. Milline yllatus, milline otsatu avaus siin!

Midagi ei näe pääle sinise meripinna ja taevavõlvi, mis näivad olevat nagu kokku suland.

Rinda asub vaimustav tunne. . . Tahaks ka olla nii vaba, nii võimas, nagu see ääretu meril! Oi, kuidas tahaks!

Kuidas siis murraks, kuidas lõhuks kõik, mis vana ja kõdunev. Ei jätaks midagi järele, ei kivi kivile. . .

Päevad läbi seisan laevalael vaadeldes mere siniseid vooge ja tundes lõbu, kui vilu tuul paitab kuumavaid põski.

Päike paistab heledalt ja muudab mere sinised vood tuhande värviliseks. Kui palju kiirgavaid, pimestavaid värve on neis kiikuvast, täis elujõudu lainis! Olen äärmuseni vaimustet. Laev kihutab kiiresti, ent tahaks, et ta veel kiiremini kihutaks, tahaks et ta lendaks!

Saabus õõ . . . Tukan kajutis. Ärkan. Kiirustan jälle laevalaele. Jään säääl nagu nõitutult seisma; nii seletamata, meelivangistav ilu valdab maailma. Tume, põhjatu sygav taevast vaatab lugematuil säravail silmil vaikselle meripinnale, mis helgib vastu määratu suure klaaspeeglina. Istun laeva äärel ja vaatan yhes tähtede perega alla merre, ta mõõtmatu sygavusse. Kui ilus siin! Ei kunagi lahkuks siit — merelt . . .

Meri kohiseb tasa, saladuslikult. Tõuseb tuul. Kuis kiirgavad mere tumedad vaod nyud päikse käes ja kuidas ta kohiseb — tumedalt, ähvardavalt . . .

Tuli torm . . . Kui vihaselt möllab nyud meri! Laev kiigub mängukannina ta hiiglakõrgeil laineturjel ja nägis, et ei leia keegi armu mere vägevate voogude ees . . . Siiski armastan sind, meri! Kui sa nii vihaselt mässad ja möllad, siis oledki kõige ilusam ja kõige vägevam. Siis tahaksin sinuga yhes olla, tahaksin hävitada ja murda nagu sina ning tormata edesi!

Ligineme eesmärgile. Kibe tunne asub hinge: igavesti tahaks jääda n.ässevalle merele! Jõuame sadama. Saadan veel pika pilgu mahajäävalle merele. Lahkun laevalt. Rinnas on midagi raske, rõhuvat. Kui kahju on lahkuda vabalt, võimsalt merelt!

Ent tagasisõites tulen jälle su mässavaile lainile, meri!

E. B.

LÕIKUS

Tasa kohiseb heinamaal kaseke, metsas sahistab lõunatuuleke. Lilled ilusad murul õitsevad, kõigutes lõhnavat pääd.

Lepikus linnud kõlavalt laulavad, haavikus tedred tumedalt kudruvad, lõokesed siniõhus lõõritamas, väljadel kõõrutamas.

Päikese heledust kõigil pool näed.

Kaasikus karikellad kõlavad, linde lauluga kokku sulavad kevadmuusikaks. Kõigil pool ilu, rõõmuhyid, lust ja elu!

Kullalist rukist tee ääres voogavad mäed. Sääil tõusevad, vajuvad käed, ja paenduvad seijad ja higi on voolamas. Rukkilõikusel pere on tääl. Kyyrund on selgi sirutes, kogudes peotäisi vihku; krabisevad kumerad sirbid, lõigates valmind vilja. Tööle, tööle, ehk muidu on hilja! . .

Tuliselt päikene kõrvetab, viljakõrttuuleke tasa-kesti hällitab, paenutes raskeid päid maani maha. Näha, et seista ei taha. Ent terad siis pillab ta laiati tuulega.

Päike ligineb õhtule. Ikka on töö endiselt väle, kaasas veel lõikuslaul hele, ja vihk vihule vaid kasvab järele. Hoolega igayks sirbitab, — lähkrist janu vahest kustutab, unustades vaeva vette. Vaatleb unistades korraks ka ymbrust, sirutab kangund selga ja jällegi võtab ta kätte siis sirbi.

Juba õhtu märksa ligineb, tööaeg aina vähe-neb. Meesterahvad hakkideks vihud kannavad, hakkpäid nendele pääle panevad. Naised ja neitud lauluga eel on salgana minemas koju teel. Hääl on meel, rõõmus on rind, mõte on rahulik, hing on kerge kui lind.

Tasa kohiseb hämaras kaseke, metsas sahistab õine tuuleke . . .

Ain Rannaleet

MERIKALDAL

Kui kaunis on meri, kui kaunid ta kaljused kaldad! Kui ilus on ta kaldal istuda, vaadelda ta vägevast liikumist ja unistada . . . unistada mille-
gist suurest, kaugest ja kättesaamatust. Sääil unustad kõik muu, mis sind ymbritseb, ja su mõtted mölguvad, su silmad viibivad vaid mere vahusel veel, ta myhisevail lainil. Ja nii tahaks sa sääil lamada määramata aega.

On saabund õhtu. Päike saadab veel oma viimseid kiired alla merele, jättes teda jälle-
nagemiseni, õrnalt teda kaisutades ja suudeldes.

Ent merel myhiseb maru, laksuvad lained, jon-
nakalt kiunudes kui hellitet lapsed. Veel virven-
davad ja sätendavad nad päikse viimsete kiirte all.

Eemal valendab midagi . . . Nähtava kiiru-
sega kasvab ta ikka suuremaks ja suuremaks, kuni viimaks silmapiirile ilmub väike purjelaev; selle järele teine, kolmas ja veel palju, palju . . . Yle-
annetud lained loobivad neid ettevaatamatult yhele ja teisele poole.

Päike on end juba silmapiiri peitnud ja ta asemelle on astund õine valvur — laibakahvatu kuu. Ta on järelandlikum looduse kirgedelle ja seepärast vist lainedki laksuvad valjumini ja vägevamalt kohiseb meri.

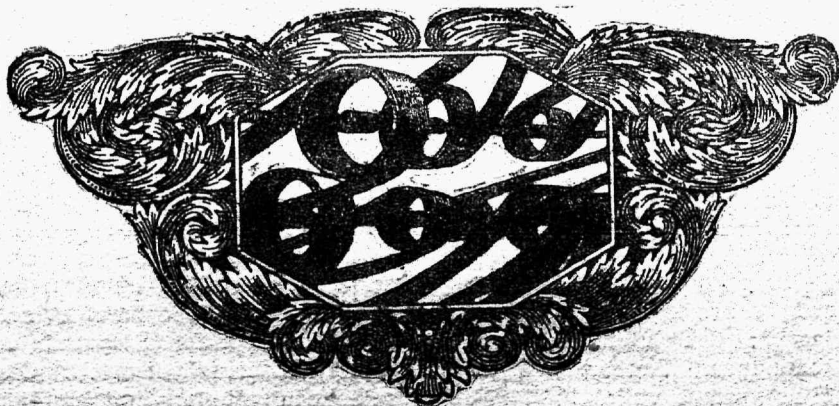
Vallatu tuulehoog tormab merele kui ohelda-
matu noor hobune lagedalle väljale. Ta kihutab ja lennutab purjekaid kui jahimees valgetiivalisi luike, kes ehmund püssiraua surmaennustavast karjatusest . . .

Helesiniselle taevalle rändavad sõduritena pilvesambad ja peidavad naerunõolise kuu oma selja taha.

Nyyd algab tormipidu. Tal pidusaaliks lai, ääretu meri, kus algab pöörane, higist vahu-
tavate merineitsite tants. Kui ilus on see tants, kuis vägevast kajab muusika!

Milline suurepärane pilt kergib kaldal istu-
jalle silmi ette. Sest tahaks hyida: Myhise, ko-
hise meri, lõhu ja murra sa, maru!

M. Reiberg

KROONIKA

EESTI NOORED ORGANISEERIMIS- TÖÖL

V. K. Noorsoo Yhingu Omski kubermangu eestlaste konverentsi peeti 6 juunil s. a. Konverentsist võttis osa 18 noorsoo esitajat 115 liikme poolt. Tähtsaimaks kysimusiks oli konverentsil noorsoo organiseerimine ning kubermangu byroo valimised. Konverents tunnistas iseäranis tarviliseks kindla sideme loomise ja pidamise kommunistliku partei sektsioonidega, et saavutada enam jõudsamaid tagajärgi noorsoo organiseerimisalal, mis seni väheste aktiivsete noorsoo liigete puudusel nõrguil jalul pysinud. — Kubermangu byroo valiti kolmeliikmeline: Ounapuu, Ermel ja Jusko.

I Omski kubermangu eestlaste-partoitute noorte konverents peeti ära 2 juunil s. a. Konverentsist võtsid osa 45 esitajat. Käsitleti noorsoo liikumist kapitalistlikul mail ning Nõukogu-Venemaal; V. N. K. Y. ylesandeid majanduslikus ylesehitus- ning poliitilises töös. Samuti käsitleti noorte organiseerimiskysimust. Organiseerimisalal tunnistas konverents õigeaks ja tarviliseks V. K. N. Y. põhijooned. Konverents kutsub yles kõiki noori asuma viibimata laialisele organiseerimistööle, et liituda V. K. N. Y. lipu alla yhiseks võimsaks noorte proletaarlaste väeks ning õlg-õla kõrval sammuda yhes V. K. parteiga viimsesse võitlusse kogu kapitalistliku ilma äravõitmisele.

V. K. N. Yhingu Eesti noorsoo organisatsioonid Siberis. Seni oli kuulda vähe Eesti noorsoo organiseerimisest Siberis, kuid viimisel ajal, nagu andmed kõnelevad, on ka Siberis eesti noorproletaarlased endid kindlamalt hakanud koon-dama ning organiseerima. On asutet juba järgmised organisatsioonid: Siberi oblasti byroo eesti noorte sektsioon, Omski kubermangu byroo ja Omski linna noorte yhing.

Omski kub. Tjukalinski kr. on asutet noorte organiseerimistööle: Všovokovski asunduses, Panovi vallas, Všovoko-Kriventski asund., Pajarka asund. ja „Baltika“ töö artellis on juba olemas noorte yhingud.

Taara kr. Omski kub. on olemas järgmised organisatsioonid: Taara linnas, Suures Silimski asund., Jegorovski vallas, Estoonia asund. ja Jurjevi asunduses.

Tatavku kreisis samas kub. on järgmised noorte organisatsioonid: Polutengaja asund., Troitski vallas; kommuuna „Aurooras“ Tatavka vallas ja komm. „Elus“ samas vallas.

Tomski kub. on Vambola asund. Kalioni vallas noorte yhing.

Jenisei kub. on olemas kubermangu byroo Eesti noorte osakond, mille alla kuulub 6 ymberkaudset noorsoo yhingut.

Yldse on Siberis oblasti byroo eesti noorte sektsioone 10. Juuni kuu s. a. aruande järele 19 noorte yhingut.

UKRAINA

Raskeid valupäivi on Ukraina noored pidand läbi elama. Mitu aastat vältand kodusõda on maal hävitavalt laastamistööd teind. Parun Vrang-el, Petljura, Mahno ja mitmed teised bandiidid on pidand töörahva vastu verist taplust. Kommunistlikud organisatsioonid pidid oma tegevuse kas lõpetama või pöranda alla minema, et tööd jätkata. Ka noorte organisatsioonid, millele töö-rahva revolutsioon täielise tegevusvabaduse andis, olid sunnitud oma tegevust raske surve all osaliselt lõpetama.

Nyyd on kontrrevolutsioonilised jõud vagaseks tehtud. Ja noored võivad jällegi alata vabalt ning kitsendamatalt organiseerimistööd. Elustatakse vanu yhinguid, asutatakse uusi. Kirjastatakse noorte kirjandust, antakse välja ajalehti ja -kirju. Yhe sõnaga: Ukraina noored on uuesti tegevusväljal. Uuesti loovad nad eelingimisi täielise kommunistliku korra ylesehituseks. Seda loovat, ylesehitavat tööd ei saa takistama arvatavasti enam keegi.

HISPAANIA

Lõhe sotsialistlikus noorte yhingus

Hispaania sotsialistliku tööliste (kokkuleplaste) partei häälekandjas „E. Socialista“ 31 maist on mahutet Hispaania sotsialistliku noorsoo föderatsiooni yleskutse, milles kõneldakse muu seas, et mõni päev tagasi olnud Madriidis Hispaania sotsialistliku noorsoo kongress. See kongress, võib olla, oli üks neist kõige tähtsamaist nõupidamisist, mis Hispaania sotsialistliku noorsoo viib õigele teele.

See, mida teatas kongressi enamus ja põhjust andis otsustele, ei olnud mitte enam Internatsionaali kysimus, seepärast et see kysimus yhel või teisel kujul partei (Hispaania sotsialistliku tööliste partei) kongressil otsusteti. Otsustada oli kysimus seisukoha võtmises, missuguse peab omama noor-

sugu kongressi otsuste suhtes, ent see kysimus oli juba iseenesest erakorraliselt tähtis.

Selle kysimuse harutamisel tekkisid kaks seisukohta: esimene, kus tarviliseks tunnistatakse parteist lõpuliselt lahku lyya, teine aga, tunnistada oluliselt tähtsaks proletariaadi ja sotsialismi arenemise mõttes kõikide sotsialistlikkude jõudude yhendamine.

„Kongress võttis hääleenamusega vastu esimese ettepaneku, s. o. parteist (Hispaania sotsialistl. tööliste parteist) täieliselt lahku lyya ning selle otsuse tagajärjel, otsustas oma tööd yhendada kongressil jäänd vähemusega.“

Teatades seda, et vähemus otsustas oma tööd jatkata yhendatult sotsialistliku parteiga, kutsub Hispaania Noorsoo föderatsioon noortsugu koonsuma sotsialistliku partei ymber.

NOORSOO INTERNATSIONAALI II KONGRESSI AVAMINE

oli puhkepäeval, 3. juulil.

Juba kella 1/212 ymber hakkas Nikolai jaama Peterburi noorsoo esitajaid kokku koguma. Nad tulid punaste plakatite ja rohelisega äraehit tramvaides, et kallid kylalisi, kongressile ilmud väljamaa noorsoo esitajaid vastu võtta. Kui kauaoodet rong kohale jõudnud, mängis muusikakoor „Internatsionaali“. Pääle vastastikuste tervituste istuti tramvaidesse ja sõideti rahvamaja juure, kus algasid pidustused. Siin oli juba suurel hulgal noorsugu kogund. Igalpool yles sätud plakatid tervitustega igas keeles. Näitelava ette platsile oli kogund suurel hulgal publikumi, sest siin pidid spordiharjutused algama. Näitelaval kaks muusikakoori. Aias oli korraldet noorsoo tööde väljanäitus: siin oli mitmesuguseid masinate ja aeroplaanide mudelid, diagrammid, mis kujutavad noorsoo tegevust; pääle selle hulk pilte jne. Järsku kostis vali hurraa hyyd. Säält tulid väljamaa

noorsoo esitajad, keda Internatsionaali helidel terviteti. Algasid pidustused, kõigepäält sport. Seejäarele, pääle lyhikese vaheaja, miiting.

Kõigepäält kõneles Venemaa noorsooyhing keskkomitee liige Schatskin, seejäarele Saksamaa, Itaalia, Korea, Persia ja teiste riikide noorsoo esitajad. Oma kõnedes kirjeldasid nad kangelaslikku verist vabadusvõitlust oma kodumaal ja tähendasid nende ylesannete pääle, mis noorsool ses võitluses ees seisavad.

Pääle miitingut mindi teatritesse, kontsertidele ja etendustele.

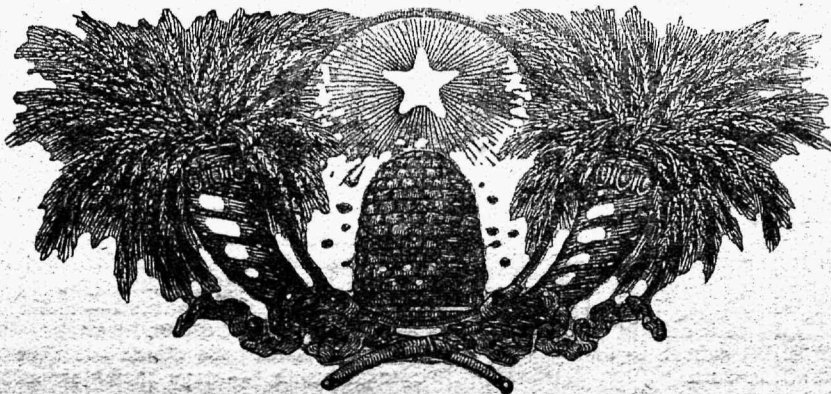
MITMESUGUSED TEATED

Töölisnoorsoo liit Inglismaal. Londonis peeti hiljuti töölisnoorsoo liidu esimest konverentsi. Otsusteti yhineda Noorte Kommunistliku Internatsionaaliga. Yhtlasi saadeti tervitus Venemaa noorsoole, kes kangelaslikult kaitsend Venemaa revolutsiooni ja ta võite. Liidul on ka oma häälekandja „Noor Tööline“, mis ilmub kord kuus.

Lõuna-Afrikas. 1920 a. detsembri kuul saatis Lõuna-Afrikas tegutsev sotsialistlik noorsoo yhing Noorte Kommunistliku Internatsionaalile kirja, milles anti teada, et yhing otsustand liituda Noorte Kominterniga.

Terror Tshehi-Slovakis vältab endise ägedusega edesi. Kodanlus pyyab sootumaks lõhkuda ja hävitada kõiki noorte kommunistlikke organisatsioonid. On palju noori kommunaare vangistet. Mitmed noorte organisatsioonid on alustand pörandalust tegevust.

Valges Eestis on viimsel ajal vangistet jällegi mitmed noored, kes kuulusid töölisnoorsoo organisatsioonesse. Kodanluse määratsusel ega valgel terroril ei näi olevat mingit piiri.

KIRJANDUSEST

„MURRANG“ nr. 1. Poliitiline ja kirjanduslik ajakiri. Ilmub Tartus.

Sisu: Bernhard Linde — Saateks. Gustav Suits — Kolm luuletust. Albert Kivikas — Syytu. August Alle — Kolm luuletust. Peet Vallak — Õnnetus raudteejaamas. Johannes Barbarus — Neli luuletust. Johannes Semper — Kokkuvõtted. R. S. — Tempora mutantur.

Neil vanuil, tutvail otsijail, trotsijail katuskambreist, paljud nyd kyll ju istudes mugavais kabinettide tugitooleis, näib eelseisvat järjekorraline murrang. „Me lippude vahetust näinud mitu, näinud mitu nurjakäiku tahetust“ tõendab lipukandja Gustav Suits.

Resignatsiooni tuuled puhuvad vastu kõigilt „Murrangu“ lehekyljilt. Endiseid vaimustet isamaalasi on valland kurb pettumus. Ylistet isamaast on saand tõprate karjamaa, kus huntidel murdmise vabadus. Rahvusliku lipu all, mille eest võidelnud eesti intelligents ning noorsugu, millele laulnud oma paremad laulud „ärkamisaja“ laulikud, peab nyd eesti kodanlus veripidu.

„Lipu all see
libahunt nyd kiskjana ei punasta.
Moonutis see
rõõvikuna tunginud tee aigesse —
hunt sööb oma,
hunt sööb usku sinimustvalgesse“

nii laulab G. Suits ning laulikule omase aimga näeb lipukandja nii hundi kui lipu saatust ette.

„Kiskja kitse,
kirju (sinimustvalge, R. V.) kitse murrab kui hunt tanane —
rapetest neist,
rapetest neist hundi tee on punane.“

Sama resignatsioon on valland ka August Allet. Temas tundub siiski veel nooruse kirge ning temperamenti. Kuna Suits võtab vastu pettumuse kylma filosoofilise rahuga, konstateerides seda kui fakti, mille muutmiseks ta tahetu ehk mannetu, rabab Alle kodanluse hullund massi sõnaroosaga, olgugi, et temagi teab, et:

„tulisõnad kustuvad kui tähed
pillut sydämete solgivette“.

Kõrgeks kiidet iseseisvus suggereerib Allele:

„Ma vaatan erakondade solgivedu
riigihuvide hobustel,
ma vaatan rahvajuhtide malgavõitlust
pääministri auto ja aujärje pärast
ja mõtlen:
ah see on siis iseseisev ja rippumatu
vaba Eesti!
Iseseisvus selleks,
et olla kindral, olla minister?
Vaid suurte (? R. V.) nimede register
kabinettide kriisise ajaloon
olgu me troost.“

Kunstsõnniku kottidel
pole vaja kõrget katust —
siin niigi hää onupeja-rottidel,
karjeristidel, ilalakujail,
aate ja vaate rendile pakkujail...“

Selleks siis käisid eesti poeedid, Visnapuu ja ta kaaslased, mannerheimlaste juures valitsuse abirahal kihutustööd tegemas, et soome lihunikud tuleksid eesti omadele appi töörahvale aadrit laskma ning „vabat“ Eestit ylesehitama?

Tõesti traagika — käia nyd ymber juudase meeleolus, hõbeseekleidki saamata.

Ja nyd, nähes oma senise töö tagajärgi, on ehk mõnelgi poeedil valus ja häbi ning yhes Visnapuuga kurdavad nad:

„Tahaks lasta kuuli vaid pähe“.

Leegitsevas vihas hyiab nyd Alle:

„Peel vabariiki
yhe eesli lõvvaluu eest,
et maha lyvva sada ohvitseri
ja tubat publikumist
mu jalgade ette!“

Ja edesi laulab ta „Karistais“:

„Puhuge pasunaid, põristen trumme,
spekuleeriden, panke asuten,
igat alatust ära kasuten!
Vennaskalmu kohal, tuisand lumme,
roojust lugeden sydameist, silmist,
särahtab sõna mu pilvist
kui punane lipp!“

Asjata loodab kodanlus — luuletaja arvates — veel Inglismaa abi pääle, kuna ta ise seesmiselt mäda ja pehtind:

„Meil abi tuleb lõvist ja Lykornist“,
nii palute vist kui kiriktornist,
taas naeru lagistab kuulipriit!
Käib minugi viha
ta pääle kui vits
ja luuni lõõb kodanlist liha.“

Poet näeb ette kodanluse hukkumistki, kui ta laulab:

„Veeretakse verisuske kalju
veel kord elusurnu havva ette.
Elusurnuil pole ylestõusmist...“

Vihast ja põlgusest kodanluse mädasoo vastu hõõguvad Johannes Barbarusegi read. Kuna Alle piits ka keerutab kodanluse mammona ahnuse ning tyberuse vastu, laseb Barbarus oma vihanooled pehtumuse ja kõlbliku langemuse pihta.

„Ära siit paremasse ellu,
välja sest haisevast loomaaia kongist!
Haarata kinni kiiremast kiirrongist,
jätta seda elajate mõirgamist — möllu,
lõukoerte hulumist, tiigrite kisa.“
„Olen see mina, keda tiirane kodanline daam
upsakalt vahib, — nagu kaelkirjak möödab mu pikkust ja
rammu,

reite ja käsivarte jõudu, mis kõvemini kinni ta attaks; mina peaks olema see, kes alasti ahnitseva kire sun ihara kehaga kataks; ah, kuis mind ostaks kui kaup, sa täitmatu himude aami!.. Ah, kui sust limavast ussist võiks surmavalt yle ma sammul!

Selgelt, revolutsiooniliselt, kunstivalmis vormis on avaldand „Murrangus“ esitet poeedid oma arvamist kodanlikust Eestist. „Välja kodanlikust talist, yle piiravast vallist“ hyyvavad nad.

Oo, et saaks sona teoks ning rahutud otsijad tõesti kord leiaks otsitud tee!

Palju ebamäärasemalt on esitet kuukirjas proosa. Ju Bernhard Linde poolt kaasaantud „Saateks“ on selgusetu, ebamäärane ning kahvatu. „Murrangu“ programmis tähendetakse:

„Liikumisvabadus alaku „Murrangu“ veergudel vähemalt sotsialismi programmi minimumi nõuete enese kohta maksvakstunnistamisest, ulates kuni ideelise (R. V.) kommunismi avaldusteni.“

Milline vassing! Tähendab: „Murrangu“ veergudel võib kyll propagandeerida mitteideelist sotsialismi, kuid ei või kirjutada mitteideelisest kommunismist. Sama ebamäärane on ka lõplause:

„Kutsume kaastööle ja koostööle kõiki neid, kes meie jõhkra ajakäiguga allavett kaasa ei taha ujuda. Ainult surnukehad lähevad vooluga kaasa!“

Me aga konstateerime, et ainult poolsurnud pysivad paigal, kuna elavad peavad elavaid kutsuma yhes minema vastu haisevat voolu, et pääseda puhtasse sõiduvette.

Ajast mahajäänuna tundub ka Johannes Semperi lamenteeriv „Kokkuvõte“ sõjast. Kuna suurem osa euroopa kirjanikest ja poeedest, keda sõjaaegne schovinismivool enesega kaasa viis, veremeren supelden on karastund ning lõpuliselt loobund värvilisist lippest, jäädes kas koguni eemalle neist ehk jälle suurel hulgal liitudes revolutsiooni veripunase lipu alla, on valge Eesti kirjanikud endiselt jäänd filosoferima vaid kohvitaside juure. Siiski: ka nemad olevat „maha jätnud igava maa, ent midagi ei kynnivat veel silma.“

Kas tugev kae silmis, ehk sõjakarast kurdiks jäänd peab olema inime, et mitte näha ja kuulda, mis synnib ymber. Kogu ilmas teeb kapitalismi ikkes olev inimkond meehehtlikke katseid jäädavalt raputada enesest orjusahelad ning murduvate kettide ragin kuulub yle okeaanide. Ja vabadusvõitlejate eelväega — kommunistega — on yhinend lugematu hulk endiseid värviliste lippude kandjaid. Nimetame vaid mõnd praegusaja kultuuri tugisammast, kes loobund endise ilmkorra toe aukroonist. Revolutsioonilise töörahva lippkandjais on hakand euroopa kultuuri au ja uhkus, elutark filosoof, kirjanik ning poliitiker, palju kogend ja igasugu iippude vahetust näind hallpää Anatole France; noor tulihingeline, yldilmselt tunnustet kirjanduslik suurus — Henry Barbusse ning inglise suur esteet, ironiker, publitsist ja poliitiker

Bernard Shav. Mainime neid kui nimesid, kellele pole teisi väärilisi kõrvu säada.

Sajad, tuhanded paremad kirjanikud, poeedid ja publitsistid on viimse paari aasta jooksul otsustavalt loobund vanuist embleemest ning yle läind revolutsiooni lipu alla. Veel suurem on aga nende hulk, kes ihu ja hingega revolutsioonile ja kommunismile kaasa tunnevad, kuid kellel ei jätku jõudu murda vanu traditsioone ning kelle käsivaris puudub ramm vastuvoolu ujumiseks.

Mis on neid noori ja vanu, paljukogenuid mehi ning tundlikke noori toond meie poole? Kindel teadmine, et ainult üks on pääsetee, mis viib välja kodanliku talli läpatavast õhkkonnast, et ainult üks on tee, mis viib inimkonda välja umbtänavast, millesse paiskand teda käputäie suurkapitalistide poolt ellukutsutud ilmsõda. See tee on revolutsiooni tee, mida mööda sammub kogu ilmas võiduleminev töörahvas veripunaste lippude all.

Ei, enam ei elata „umbsen õhun“, nagu tõendab seda Semper. Kõu on kargatand ja purustand yldilmse vangikambri katuse, ning värskest õhust joovastet inimkond tungib võideldes, kord komisten ja jälle ylestõusten, lõpulise vabanemise poole.

Kirjanikud ja poeedid — need on ju maa sool, on tundelisem osa inimkonnast ning just neis peaks peegelduma ajavaim kõige selgemini. Kuid kurba pilti pakuvad ses suhtes eesti kirjanikud ja poeedid omas suures enamuses. Sool on tuimaks jäänd. Luuletajad elavad ajal, kus inimesed peavad otsustavat heitlust uue maailma pärast omas väikekodanlikus tigukarbis, synnitades torme vaid kohvitasseis ning „sõdur, vedurjuht ja madrus sõjalaevad peab saama prohvetiks ja jutlustajaks“.

Seda suurema häämeelega konstateerime, et nyid lõpuks tunduivat värskemad tuuled puhuma hakkavat ka Eesti Parnassis, millest tunnistust annavad mõned „Murrangus“ esitet poeedid.

R. V.

Kurt Eisner. Mai novellad. Peterburis 1920. Kom. partei Eestimaa keskk. kirjastus. Ilukirjandus nr. 10.

Kurt Eisner oli teatavasti pahempoolne iseiseisev sotsialist, kes langes kodanluse palgatud timukate ohvrina. Ta oli tubli kõnemees ja hää organisaator. Yhtlasi oli ta Saksamaal yldselt tunnustet kui proletaarne ilukirjanik, kes omis töis väljendas apaatiat vanale kodanlikule yhiskonnale, ent sympathyat proletariaadile ta raskes võitluses kapitalismiga. Seejuures polnud Kurt Eisner kaugegtki mitte lihtne sõnadebilduja, vaid näitas sagedasti kui revolutsionäär ka oma tegelist kaasabi proletariaadile võitluses kapitalismi vastu. Avaldades ajalehis ja omis kirjatöis võitluskutseid neet kapitalistliku ilmkorra hävitamiseks, sai ta loomuliselt yheks vihasemaks vaenlaseks kodan-

lusele, kes kõik abinõud tarvitusele võttis, et Eisneri kui kodanlusele ylikardetavat revolutsioonääri kõrvaldada. Oma palgat timukate läbi tapiski saksa verijänuline kodanlus Eisneri.

Eisneri ilukirjanduslikke töid on eestikeeleski juba ilmud yldmainit kirjastusel „Mai novellade“ nime all. Mainit raamatuke on kyll imepisiike, ent tas hõogub lugejalle vastu nii lõpmata palju ärkava proletaarsete kevade sooje tundeid ja õhku. Ilusais väljendusvormes, kunstmaitseliselt ja kaasakiskuva õrnusega kirjeldab Kurt Eisner Maid, kui proletariaadi pyha, mis täis solidaarsust ja võitluskirge.

Kurt Eisneri tööd ja töökesed on eeskätt huvitavad eriti noorile, kes kannavad omas hinges suurt võitlusaadet ja iha purustada kapitalistliku ilmkorra mädanevat kantsi ja alustuge. Ja meie noored algajad proletaaarsed kirjanikud võivad Kurt Eisnerilt kahtlemata nii mõndagi õppida.

Seepärast olgu tervitet Kurt Eisneri raamatuke „Mai novellad“ ka eestikeelses väljaandes!

Arno Kevade

Aabits. Esimese aasta lugemisraamat. Venemaa Sots. Föd. Nõukogude Vabariigi ainsa töökooli emakeele näitliku õpekava kohaselt kokku seadnud Klarissa Vallner.

Aabits on ilmud rahvahariduse kommissariaadi rahvusvähemuste osakonna eesti sektsiooni kirjastusel ja määrat, nagu näha, esimese aasta lugemisraamatuks. Kuna meil seni igasuguseist õpeabinõudest on olnud otse kisendav puudus, siis tuleb mainit aabitsa ilmumist igapidi tervitada sest üks puudus meie töökooles on seega täiesti kõrvaldet. Pääle selle tuleb tähendada, et aabits on kokkusäet täiesti ajakohaselt ja sisu valiku pääle on nähtavasti pandud suurt rõhku. Seni andsid aabitsaid välja kodanliku ideoloogiaga läbiimbund õpetajad ja ärimehed. Nende aabitsais ylistati jumalaid, keisreid ja pyyti tuupida laste vastuvõtlikkusse aiju igasugust muud sodi. Kuid kõnesolevas aabitsas puuduvad nood lapsi pimestavad epistlid. Siin on lastele pyyud ja suudetud pakuda ainult ajakohast vaimutoitu.

Aabitsa välimus on nägus, trykk selge ja puhas.

A. K.

KIRJAVASTUSED

M. Lindvest, Luuga kr. Viimati saadet luuletusist tarvitamise „Killud“ „Noor Proletaarlases“. Teised ei ole õnnestand. Artikli „Keelulisest kysimusest“ leiate avaldetuna olevas nrs.

Veera Kalpus, siin. Teie luuletus „Linnu laul“ jääb avaldamata liig iganend stiili ja ka vananend vaimu tõttu. Saatke katseks veel.

Elise E—h, Jamburis. Teie „luuletus“ „Minu elu“ liig ja liig nõrk. Teil tuleb enne palju veel õppida, kuni sel alal edu võib loota. Soovitaksime katset teha proosaga, sest nähtavasti ei ole teil luule tehnikast aimugi.

H. Aus, siin. Seekord jääb avaldamata. Eks näe edespidi. Kaastöö asjus tulge „N. K.“ toimetusse kella 11—15.

Noor Aadam, Siberis. Olete kyll noor Aadam, aga konservatismi rohkem täis kui vana Aadam. Revolutsiooniliste noorte tee läheb teist kaugelt mööda.

Sakkaus, siin. Leiate kaks avaldetuna, kolmas jäi sisse numbril hiljaks.

Ed. Leelu, Samaara kub. Te nimi on kyll leelust tuletet, ent leelust ei näi teil olevat aimugi. Ehk olgu siis vast pika otsimistee järele.

August Sarapuu, Krõmmis. Kas teist luuletaja saab, seda me ei tea tõendada, kuid loota võib siiski, vaatamata, et esimene katse pole õnnestand.

TRYKKVEAD

Eelmisses „Noorte Kommunaaride“ nrs. on juhtumise kombel inetu trykkviga koha leidnud, mida lugejail lahkesti parandada palume. Nimelt, luule osakonna alumises ääres teht toimetuse märkuses *) on: Vaata Joh. Havik „Kas ü ehk y?“ peab olema: Vaata Joh. Aavik „Kas ü ehk y?“

* Kässolevas numbris on tehnilisil põhjusil mõnes artiklis ja luuletusis läbiläind ü y asemel. Toimetus teeb kõik, et sääraseid vigu edespidi ei korduks.

TOIMETUSELE SAADET KIRJANDUS

1) Aabits. Esimese aasta lugemisraamat. Venemaa Sots. Föd. Nõukogude Vabariigi ainsa töökooli emakeele näitliku õpekava kohaselt kokku seadnud Klarissa Vallner. Peterburis, 1921 a. Rahvahariduse kommissariaadi rahvusvähemuste osakonna eesti sektsiooni kirjastusel.

JÄRGMINE „NOORED KOMMUNAARID“ (№12) ILMUB SEPTEMBRIKÜÜL S. A. JUUBELINUMBRINA.

Talitus.

Toimetuse adress:

Peterburis, Fontanka № 27.

Tel. 128-48.

Vastutav toimetaja: Toimetuse Kolleegium.

Väljaandja:

VNKY K-k. Eesti Sektsioonide Keskbüroo.